

Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy
dla Dzieci Niewidomych
w Owińskach

PROGRAM
WYCHOWAWCZO – PROFILAKTYCZNY

rok szkolny 2018/2019

Hanna Boch

Katarzyna Krawiec

Krzysztof Nowak

W Programie wykorzystano materiały szkoleniowe Instytutu Kształcenia EKO TUR.

Głównym celem naszego Ośrodka jest stworzenie możliwości rozwoju społecznego, moralnego, intelektualnego i fizycznego wszystkim uczniom, niezależnie od etapu edukacyjnego, niepełnosprawności i poziomu funkcjonowania, tak, by byli samodzielni w społeczeństwie i środowisku. Kształtowanie osobowości młodego człowieka, który potrafi poradzić sobie z zagrożeniami bezpieczeństwa i zdrowia. Przejawia zachowania asertywne. Ma poczucie własnej wartości oraz jest odpowiedzialny za zdrowie swoje i innych.

Realizacja celu głównego przejawia się w realizacji następujących działań wychowawczych i profilaktycznych Ośrodka:

1. Wszechstronny rozwój osobowy.
2. Budowanie relacji opartych na wzajemnym szacunku i tolerancji. Przeciwdziałanie postawom dyskryminacji wobec osób niepełnosprawnych, z zaburzeniami funkcjonowania, w trudnej sytuacji materialnej.
3. Kształtowanie umiejętności rozpoznawania emocji oraz wyrażania ich w sposób społecznie akceptowalny.
4. Wdrażanie do pełnienia ról społecznych.
5. Rozwijanie dociekliwości poznawczej i twórczej ekspresji.
6. Odkrywanie przez uczniów swoich możliwości i poszukiwanie własnego, użytecznego dla innych, miejsca w świecie.
7. Kształtowanie wrażliwości wobec środowiska naturalnego.
8. Rozwijanie umiejętności dokonywania wyborów, radzenia sobie ze stresem i sytuacjami trudnymi, konstruktywnego rozwiązywania konfliktów.
9. Dbanie o bezpieczeństwo w świecie realnym oraz wirtualnym. Przewidywanie zagrożenia w różnych sytuacjach życiowych oraz świadomość konsekwencji nieodpowiedzialnych zachowań.
10. Dostarczanie wiedzy na temat osób i instytucji świadczących pomoc w trudnych sytuacjach.
11. Uświadamianie o szkodliwości zażywania narkotyków, nadużywania leków, palenia papierosów, picia alkoholu i stosowania dopalaczy.
12. Przekazywanie informacji dotyczących WZW C, AIDS, chorób cywilizacyjnych, zaburzeń odżywiania, cukrzycy, nadciśnienia tętniczego, jaskry, chorób wenerycznych, itp.
13. Kształtowanie nawyków zdrowego trybu życia (dbanie o higienę osobistą i ergonomię pracy, podejmowanie aktywności fizycznej w czasie wolnym, poznawanie zasad i znaczenia zdrowego żywienia).

Wszystkie cele zostały stworzone z uwzględnieniem kierunków realizacji polityki oświatowej państwa wyznaczonych na rok szkolny 2018/2019:

- 100 rocznica odzyskania niepodległości – wychowanie do wartości i kształtowanie patriotycznych postaw uczniów.
- Wdrażanie nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego. Kształcenie rozwijające samodzielność, kreatywność i innowacyjność uczniów.

- Kształcenie zawodowe oparte na ścisłej współpracy z pracodawcami. Rozwój doradztwa zawodowego.
- Rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli. Bezpieczne i odpowiedzialne korzystanie z zasobów dostępnych w sieci.

Działalność wychowawcza i profilaktyczna jest jednolitym, zintegrowanym procesem realizowanym przez wszystkich pracowników Ośrodka (szkoła, internat, specjaliści, administracja). Składają się na nią działania:

- wynikające z wymiaru pracy edukacyjnej nauczyciela,
- wychowawców klas i grup internatowych,
- wychowawcze, uwzględnione w planach szkoły, internatu, klas i specjalistów,
- podejmowane w ramach realizacji Indywidualnych Programów Edukacyjno – Terapeutycznych.

Program Wychowawczo – Profilaktyczny skorelowany jest ze Szkolnym System Oceniania Zachowania, Regulaminem Internatu, Wewnątrzszkolnym System Doradztwa Zawodowego, Regulaminem Wycieczek oraz innymi Regulaminami obowiązującymi w Ośrodku.

I. Podstawy prawne.

Podstawy prawne dla działań wychowawczo – profilaktycznych:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej – art. 72.
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej.
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 roku, Prawo Oświatowe (Dz. U. z dnia 11 stycznia 2015r., poz. 59).
4. Konwencja o Prawach Dziecka – art. 3, art. 19, art. 33
5. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka.
6. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych.
7. Statut Ośrodka.
8. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego.
9. Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z 2005 roku.
10. Rozporządzenie ministra edukacji narodowej z 18 sierpnia 2015r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty

działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. poz. 1249).

11. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
12. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
13. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.
14. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym.
15. Uchwała Rady Powiatu nr XXIX.272/IV/2013 z dnia 27 czerwca 2013r. ws. przyjęcia „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Poznańskim na lata 2013 - 2020”.
16. Program działań powiatu poznańskiego w zakresie promocji i ochrony zdrowia na lata 2014 – 2018 (stanowi załącznik do uchwały nr XLII/431/IV/2014 Rady Powiatu w Poznaniu z dnia 27.08.2014 r.).
17. Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych 2014 – 2020 (Uchwała Rady powiatu nr XLII/430/IV/2014).

II. Sylwetka absolwenta.

Absolwent kończący edukację w naszym Ośrodku powinien, w miarę swoich możliwości, odznaczać się następującymi cechami:

- samodzielność w wykonywaniu podstawowych czynności codziennych,
- umiejętność radzenia sobie w dorosłym życiu,
- troska o bezpieczeństwo własne i innych,
- patriotyzm,
- ciekawość świata, chęć zdobywania i pogłębiania wiedzy na różne tematy,
- szacunek dla siebie i drugiego człowieka,
- poczucie przynależności do rodziny, środowiska lokalnego, państwa,
- umiejętność dokonania wyboru dalszej edukacji lub pracy adekwatnie do swoich możliwości,
- świadomość konsekwencji swoich działań,
- odpowiedzialność,
- wysoka kultura w słowie i obyciu,
- umiejętność współpracy w grupie,

- wrażliwość na sytuację drugiego człowieka, chęć i potrzeba niesienia pomocy bliźnim,
- umiejętność korzystania z dóbr kultury, uczestnictwa w życiu kulturalnym, a nawet tworzenie go,
- wrażliwość wobec środowiska naturalnego,
- prowadzenie zdrowego trybu życia,
- zachowanie dobrej pamięci o szkole i szanowanie jej dobrego imienia.

III. Diagnoza problemów i potrzeb występujących w Ośrodku.

Zachowania ryzykowne to różne działania niosące ryzyko negatywnych konsekwencji dla zdrowia fizycznego i psychicznego. Do najpoważniejszych zachowań ryzykownych podejmowanych przez uczniów zalicza się:

- palenie tytoniu,
- używanie alkoholu,
- używanie innych środków psychoaktywnych,
- wczesną aktywność seksualną,
- zachowania autoagresywne, agresywne i przestępcze.

Czynniki ryzyka wpływające na podejmowanie zachowań ryzykownych związane są z:

- sytuacją rodzinną,
- sytuacją szkolną,
- rodzajem osobowości,
- grupą rówieśniczą.

Warunkiem skuteczności działań wychowawczo – profilaktycznych jest skoordynowane działanie we wszystkich obszarach funkcjonowania. Oznacza to, że interwencje wychowawcze i profilaktyczne powinny być skierowane na najważniejsze czynniki ryzyka tkwiące zarówno w samej jednostce, jak i w jej otoczeniu społecznym. Ważne jest zatem włączenie rodziców oraz innych znaczących dorosłych do programów adresowanych do dzieci i młodzieży Ośrodka.

W celu redukcji zachowań ryzykownych należy wzmacniać czynniki chroniące, czyli indywidualne cechy i zachowania uczniów, cechy środowiska społecznego oraz efekty ich wzajemnego oddziaływania. Należą do nich:

- ❖ poczucie przynależności,
- ❖ pozytywny klimat szkoły,
- ❖ prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza,
- ❖ wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy,
- ❖ okazje do rozpoznawania własnych osiągnięć i odniesienia sukcesu,
- ❖ zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy.

Wnioski z ewaluacji Programu Wychowawczo – Profilaktycznego:

- główny cel jakim jest stworzenie możliwości rozwoju społecznego, moralnego, intelektualnego i fizycznego wszystkim uczniom został osiągnięty zdaniem 86% rodziców oraz częściowo osiągnięty według 55% uczniów
- większość rodziców uważa, że zarówno ilość jak i jakość prowadzonych przez nas działań związanych z bezpieczeństwem w cyberprzestrzeni była wystarczająca; około 59% uczniów pamięta konkretne wydarzenia
- należy dokładniej wyjaśniać uczniom w jakim celu podejmujemy określone działania
- 64% rodziców uważa, że widoczny jest postęp w zakresie zachowań asertywnych wśród dzieci i młodzieży
- za najważniejsze wartości/ cechy/ zasady, które powinniśmy rozwijać w kolejnym roku szkolnym uczniowie uznali bezpieczeństwo, kulturę osobistą, szacunek i pomoc innym oraz patriotyzm, a rodzice tolerancję i uczciwość.

IV. Działania wychowawczo – profilaktyczne.

Treści wychowawczo – profilaktyczne do realizacji podczas godzin do dyspozycji wychowawcy w klasach IV – VIII szkoły podstawowej

OBSZARY	ZADANIA				
	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI	Klasa VII	Klasa VIII
Zdrowie – edukacja zdrowotna	Nabywanie podstawowej wiedzy na temat stresu.	Zachęcanie uczniów do pracy nad własną motywacją oraz	Kształtowanie umiejętności rozpoznawania	Kształtowanie postawy proaktywnej, w której uczeń przejmuję	Kształtowanie postawy uczniów nastawionej na rozwiązania

	<p>Inspirowanie młodzieży do myślenia o własnej motywacji do działania.</p> <p>Nabywanie umiejętności gromadzenia i porządkowania wiedzy o sobie.</p> <p>Kształtowanie postaw otwartych na poszukiwanie pomocy oraz porady, kiedy zaczynają się trudności i kiedy wybór jest ważny i trudny.</p> <p>Kształtowanie postaw prozdrowotnych poprzez promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia.</p>	<p>analizą czynników, które ich demotywią.</p> <p>Kształtowanie umiejętności podejmowania i realizacji zachowań prozdrowotnych.</p> <p>Prezentowanie sposobów pokonywania własnych słabości oraz akceptowania ograniczeń i niedoskonałości.</p>	<p>własnych cech osobowości.</p> <p>Kształtowanie konstruktywnego obrazu własnej osoby, np. świadomości mocnych i słabych stron.</p> <p>Rozwijanie właściwej postawy wobec zdrowia i życia jako najważniejszych wartości.</p> <p>Doskonalenie i wzmacnianie zdrowia fizycznego.</p>	<p>inicjatywę, ale też 7ich7e7działność za swoje działania, decyzje.</p> <p>Kształtowanie umiejętności świadomego wyznaczania sobie konkretnych celów.</p> <p>Rozwijanie umiejętności hierarchizacji zadań.</p> <p>Podnoszenie poczucia własnej wartości poprzez określanie osobistego potencjału.</p> <p>Kształtowanie świadomości własnego ciała z uwzględnieniem zmian fizycznych i psychicznych w okresie dojrzewania.</p>	<p>– charakteryzującej się samoświadomością, wyobraźnią, kreatywnością.</p> <p>Kształtowanie umiejętności wyznaczania sobie celów krótko- i długoterminowych.</p> <p>Rozwijanie umiejętności ustalania priorytetów, uwzględniając kryteria ważności i pilności.</p> <p>Rozwijanie umiejętności oceny własnych możliwości.</p> <p>Kształtowanie świadomości dotyczącej wykorzystania ruchu w życiu człowieka jako skutecznego sposobu dbania o zdrowie psychiczne.</p>
--	--	---	---	--	---

Relacje – kształtowanie	Kształtowanie umiejętności właściwej	Rozwijanie umiejętności rozumienia	Kształtowanie umiejętności współpracy	Kształtowanie umiejętności wchodzenia	Rozwijanie umiejętności poszukiwania
--------------------------------	--------------------------------------	------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	--------------------------------------

postaw społecznych	<p>komunikacji, stanowiącej podstawę współdziałania.</p> <p>Kształtowanie umiejętności asertywnego wyrażania własnych potrzeb.</p> <p>Rozwijanie wrażliwości na potrzeby i trudności innych ludzi.</p> <p>Kształtowanie postawy szacunku i zrozumienia wobec innych osób.</p> <p>Rozwijanie zdolności do inicjowania i podtrzymywania znaczących głębszych relacji.</p> <p>Budowanie atmosfery wzajemnego szacunku w społeczności szkolnej.</p>	<p>innych, która sprzyja efektywnej współpracy.</p> <p>Wyzwalanie chęci do działania na rzecz innych osób w celu poprawy ich sytuacji (wolontariat).</p> <p>Rozwijanie poczucia przynależności do grupy (samorząd uczniowski, klub, drużyna, wspólnota).</p> <p>Kształtowanie otwartości na doświadczenia innych ludzi, ich sposobów rozwiązywania problemów, na nową wiedzę.</p> <p>Rozwijanie świadomości dotyczącej roli osób znaczących i autorytetów.</p>	<p>w dążeniu do osiągnięcia celu.</p> <p>Uwrażliwianie na różne obszary ludzkich problemów i potrzeb poprzez krzewienie potrzeby udzielania pomocy (wolontariat).</p> <p>Rozwijanie umiejętności komunikacyjnych: wyrażanie własnych opinii, przekonań i poglądów.</p> <p>Rozwijanie świadomości roli i wartości rodziny w życiu człowieka.</p> <p>Rozwijanie samorządności.</p>	<p>w interakcje z ludźmi w sposób zapewniający zadowolenie obydwu stron.</p> <p>Kształtowanie umiejętności szukania inspiracji, rozwijanie własnej kreatywności.</p> <p>Rozwijanie świadomości za siebie i innych (wolontariat).</p>	<p>takich rozwiązań, które stwarzają korzyści dla obydwu stron.</p> <p>Rozwijanie umiejętności dostrzegania pozytywnych aspektów działania zespołowego poprzez docenienie różnic zdań i wiedzy, doświadczeń, specjalizacji, kompetencji.</p> <p>Rozwijanie potrzeby ciągłego doskonalenia siebie jako jednostki, członka rodziny i społeczeństwa.</p>
--------------------	---	--	--	--	---

Kultura – wartości,	Zapoznanie z rolą zainteresowanych	Rozwijanie zainteresowań	Rozwój zainteresowań, poszerzenie	Popularyzowanie alternatywnych form spędzania	Popularyzowanie wiedzy o różnicach kulturowych oraz
----------------------------	------------------------------------	--------------------------	-----------------------------------	---	---

normy i wzory zachowań	resowań w życiu człowieka.	i pasji uczniów.	autonomii i samodzielności.	czasu wolnego.	rozwijanie umiejętności korzystania z niej w kontakcie z przedstawicielami innych narodowości.
	Uwrażliwianie na kwestie moralne, np. mówienia prawdy, sprawiedliwego traktowania.	Budowanie samoświadomości dotyczącej praw, wartości, wpływów oraz postaw.	Rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia w kontekście analizy wpływów rówieśników i mediów na zachowanie.	Rozwijanie pozytywnego stosunku do procesu kształcenia i samokształcenia, zaangażowania w zdobywanie wiedzy i umiejętności.	Popularyzowanie wiedzy i rozwijanie świadomości na temat zasad humanitaryzmu.
	Kształtowanie pozytywnego stosunku do procesu kształcenia.	Rozwijanie umiejętności wyrażania własnych emocji.	Dokonywanie analizy postaw, wartości, norm społecznych, przekonań i czynników, które na nie wpływają.	Rozwijanie takich cech jak: pracowitość, 9ich9e9działność, prawdziwość, rzetelność i wytrwałość.	Rozwijanie poczucia odpowiedzialności społecznej poprzez podejmowanie działań na rzecz lokalnej społeczności.
	Kształtowanie potrzeby uczestnictwa w kulturze.	Rozwijanie umiejętności właściwego zachowania się z uwzględnieniem sytuacji i miejsca.	Rozwijanie szacunku dla kultury i dorobku narodowego.	Umacnianie więzi ze społecznością lokalną.	

Bezpieczeństwo – profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych)	Redukowanie agresywnych zachowań poprzez uczenie sposobów rozwiązywania problemów.	Rozwijanie umiejętności prowadzenia rozmowy w sytuacji konfliktu – podstawy negocjacji i mediacji.	Dostarczanie wiedzy na temat osób i instytucji świadczących pomoc w trudnych sytuacjach.	Rozwijanie postaw opartych na odpowiedzialności za dokonywane wybory i postępowanie.	Propagowanie wiedzy na temat prawnych i moralnych skutków posiadania, zażywania i rozprowadzania środków psychoaktywnych.
	Budowanie atmosfery otwartości i przyzwolenia na dyskusję.	Rozwijanie umiejętności identyfikowania przyczyn własnego postępowania.	Budowanie atmosfery wsparcia i zrozumienia w sytuacji problemowej oraz promowanie rzetelnej	Dostarczanie wiedzy z zakresu prawa dotyczącego postępowania w sprawach nieletnich.	Rozwijanie umiejętności wykorzystywania elementów negocjacji i mediacji w sytuacji
	Uświadamianie zagrożeń wynikających z korzystania	Dokonywanie analizy wpływu			

	<p>z nowo- czesnych tech- nologii informatycznych.</p> <p>Zwiększanie wiedzy na te- mat środków uzależniają- jących i zagrożeń z nimi związanych.</p> <p>Rozwijanie umiejętności troski o własne bezpie- czeństwo w relacjach z innymi.</p>	<p>nastawienia do siebie i innych na motywację do podejmowania różnorodnych zachowań.</p> <p>Rozwijanie poczucia oso- bistej odpowiedzialności, zachęcanie do angażowania się w prawidłowe i zdrowe zachowania.</p> <p>Doskonalenie umiejętności rozpoznawania symptomów uzależnienia od komputera i internetu.</p>	<p>wiedzy mającej na celu zredukowanie lęku.</p> <p>Rozwijanie umiejętności radzenia sobie z własnymi negatywnymi emocjami oraz z zachowa- niami agresywnymi.</p> <p>Kształtowanie przekonań dotyczących znaczenia posiadanych informacji, których wykorzystanie pomaga w redukowa- niu lęku w sytuacjach kryzysowych.</p> <p>Rozwijanie świadomości dotyczącej prawa do prywatności, w tym do ochrony danych osobowych oraz ograniczonego zaufania do osób pozna- nych w sieci.</p>	<p>Przeciwdziałanie ryzykownym zachowaniom seksualnym.</p> <p>Rozwijanie umiejętności reagowania w sytuacjach kryzysowych, niesienia pomocy dotkniętym osobom oraz minimalizowa- nia ich negatywnych skutków.</p> <p>Rozwijanie umiejętności lepszego rozumienia np. poprzez poszukiwanie i udzielanie odpowiedzi na pytania: Kim jestem? Jakie są moje cele i zadania życiowe?</p> <p>Zwiększanie wiedzy na temat cyberprzemocy oraz sposobów reagowania na nią.</p>	<p>rozwiązywania konfliktów.</p> <p>Rozwijanie umiejętności podejmowania działań zgodnych ze zweryfikowa- nymi źródłami wiedzy.</p> <p>Utrwalanie umiejętności oceny konsekwencji podejmowanych działań dla siebie i dla innych – określanie alternatywnych rozwiązań problemu.</p> <p>Rozwijanie umiejętności prowadzenia rozmowy w sytuacji konfliktu – podstawy negocjacji i mediacji.</p> <p>Umiejętność praktycznego zastosowania metod przeciwdziałania cyberprzemocy</p>
--	---	---	--	---	---

--	--	--	--	--	--

Treści wychowawczo – profilaktyczne do realizacji podczas godzin do dyspozycji wychowawcy w klasach III gimnazjum oraz I – III liceum

OBSZAR	ZADANIA			
	Klasa III gimnazjum	Klasa I liceum	Klasa II liceum	Klasa III liceum
Zdrowie – edukacja zdrowotna	<p>Nabywanie umiejętności dostrzegania indywidualnych różnic związanych ze sposobem reagowania na stres.</p> <p>Doskonalenie umiejętności wyrażania własnych uczuć: dawania i przyjmowania informacji zwrotnej (bez obwiniania innych).</p> <p>Rozwijanie umiejętności dokonywania oceny własnych umiejętności życiowych</p>	<p>Rozwijanie umiejętności stosowania w praktyce strategii radzenia sobie ze stresem.</p> <p>Rozwijanie umiejętności radzenia sobie ze stratą i traumatycznym doświadczeniem poprzez wykorzystywanie sposobów mających na celu odzyskanie poczucia sprawstwa i wpływu na własne życie. Doskonalenie umiejętności asertywnego radzenia sobie w relacjach</p>	<p>Rozwijanie zdolności do szukania powiązań między indywidualnym potencjałem a planowaną w przyszłości pracą.</p> <p>Kształtowanie świadomości własnych ograniczeń i potrzeby ciągłego rozwoju.</p> <p>Rozwijanie empatii, wrażliwości na potrzeby innych oraz umiejętności udzielania wsparcia emocjonalnego.</p> <p>Doskonalenie umiejętności obni-</p>	<p>Doskonalenie umiejętności wykorzystywania wiedzy na temat wczesnej identyfikacji zmian chorobowych we własnym ciele (np. wczesna identyfikacja zmian na skórze, potrzeba samobadania piersi u kobiet np.) w celu ochrony zdrowia.</p> <p>Rozwijanie postaw prozdrowotnych poprzez podejmowanie i urzeczywistnianie działań na rzecz zdrowia.</p>

	<p>i planowania ich rozwoju.</p> <p>Doskonalenie umiejętności planowania, organizowania oraz oceniania własnego uczenia się, planowania przyszłości oraz wyznaczania celów i ich realizacji. Utrwalanie umiejętności rozpoznawania symptomów zagrożeń zdrowia fizycznego. Kładzenie nacisku na dbałość o zdrowie poprzez aktywność fizyczną.</p> <p>Rozwijanie postawy proaktywnej, w której uczeń przejmuje inicjatywę, ale też odpowiedzialność za swoje działania i decyzje.</p>	<p>z innymi.</p> <p>Kształtowanie umiejętności rozpoznawania i radzenia sobie z objawami depresji u siebie i osób ze swego otoczenia.</p> <p>Doskonalenie umiejętności organizowania zajęć oraz prawidłowego zarządzania czasem.</p> <p>Doskonalenie umiejętności w zakresie przygotowania do całonocnej aktywności fizycznej oraz ochrony zdrowia własnego oraz innych.</p> <p>Rozwijanie zdolności do samorealizacji, samokontroli i panowania nad emocjami.</p>	<p>żania napięcia spowodowanego stresem.</p> <p>Wykorzystywanie w praktyce wiedzy z zakresu zagrożeń psychofizycznych w okresie adolescencji: zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia), zagrożenia związane z nadużywaniem ogólnodostępnych leków. Dążenie do zmiany zachowań zdrowotnych poprzez utrwalanie zachowań sprzyjających zdrowiu lub zmianę zachowań ryzykownych na prozdrowotne.</p>	<p>Zastosowanie w praktyce umiejętności świadomego wyznaczania sobie konkretnych celów.</p> <p>Podnoszenie poczucia własnej wartości poprzez określanie osobistego potencjału.</p> <p>Zastosowanie w praktyce umiejętności ustalania priorytetów, uwzględniając kryteria ważności i pilności.</p>
<p>Relacje – kształtowanie postaw społecznych</p>	<p>Kształtowanie umiejętności wyrażania emocji oraz ich rozumienia.</p> <p>Rozwój zaangażowania w różne formy aktywności (koła zainteresowań, wolontariat np.).</p> <p>Kształtowanie prospołecznych postaw uczniów i rozwijanie pozytyw-</p>	<p>Doskonalenie umiejętności tworzenia relacji opartych na wzajemnym szacunku i zaangażowaniu obydwu stron.</p> <p>Kształtowanie pozytywnego poczucia własnej wartości, np. poprzez rozwój kompetencji uczniów z zakresu wyrażania i przyjmowania pochwał.</p>	<p>Doskonalenie umiejętności zmiany postaw i zachowań poprzez stosowanie asertywnej krytyki.</p> <p>Rozwijanie kompetencji z zakresu rozwiązywania konfliktów, z zastosowaniem negocjacji i mediacji.</p>	<p>Podejmowanie działań na rzecz innych osób w celu poprawy ich sytuacji (wolontariat).</p> <p>Stosowanie w praktyce umiejętności poszukiwania takich rozwiązań, które stwarzają korzyści dla obydwu stron.</p> <p>Wykorzystywanie wiedzy na temat</p>

	<p>nego systemu wartości w klasie.</p> <p>Budowanie w klasie bezpiecznego środowiska, umożliwiającego koncentrację na nauce poprzez działania integracyjne.</p> <p>Rozwijanie kompetencji w zakresie np. wykorzystania różnych form grupowej pracy nad rozwiązaniem problemów (burza mózgów, dyskusja grupowa).</p>	<p>Zwiększanie umiejętności budowania podmiotowych relacji z innymi, opartych na szacunku, akceptacji i zrozumieniu.</p> <p>Rozwijanie umiejętności stosowania różnych form komunikacji werbalnej i niewerbalnej w celu autoprezentacji oraz prezentacji własnego stanowiska.</p>	<p>Doskonalenie umiejętności szukania inspiracji w innych – w celu rozwijania własnej kreatywności.</p> <p>Kształtowanie umiejętności spostrzegania stereotypów i uprzedzeń.</p> <p>Rozwijanie kompetencji komunikacyjnych, uważności i empatii.</p>	<p>stereotypów do budowania pozytywnych relacji społecznych.</p> <p>Przygotowanie uczniów do funkcjonowania w dorosłym życiu i akceptowania stanów psychofizycznych związanych z tym okresem.</p>
--	---	---	--	---

Kultura – wartości, normy, wzory zachowań	<p>Wdrażanie do podejmowania odpowiedzialności za realizację określonych zadań lub dziedzin życia szkoły (samorząd uczniowski, klub sportowy np.).</p> <p>Rozwijanie umiejętności realizacji własnych celów w oparciu o rzetelną pracę i uczciwość.</p> <p>Rozwój zainteresowań, poszerzenie autonomii i samodzielności.</p> <p>Rozwijanie wiedzy na temat różnic kultur i ich wkładu w rozwój cywilizacji.</p>	<p>Rozwijanie postaw prospołecznych i obywatelskich w duchu poszanowania wartości uniwersalnych, narodowych, państwowych i lokalnych.</p> <p>Rozwijanie umiejętności wyrażania własnych emocji oraz odczytywania uczuć i emocji towarzyszących innym oraz umiejętnego reagowania.</p> <p>Rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia w kontekście analizy wpływów</p>	<p>Dokonywanie analizy postaw, wartości, norm społecznych, przekonań i czynników, które wpływają na zachowanie.</p> <p>Rozwijanie szacunku dla kultury i dorobku narodowego.</p> <p>Rozwijanie umiejętności właściwego zachowania się, z uwzględnieniem sytuacji i miejsca.</p> <p>Doskonalenie umiejętności podejmowania racjonalnych decyzji w oparciu o posiadane</p>	<p>Poszerzanie wiedzy na temat innych kultur oraz rozwijanie umiejętności korzystania z niej w kontakcie z przedstawicielami innych narodowości.</p> <p>Doskonalenie umiejętności wykorzystywania wiedzy na temat praw i obowiązków obywateli. Wyrażanie własnego zdania na temat różnych problemów oraz uzasadniania go.</p> <p>Zastosowanie w praktyce wiedzy dotyczącej selekcjonowania i kry-</p>
--	---	--	--	---

	Rozwijanie świadomości istnienia potrzeby wspólnego działania na rzecz innych osób.	<p>rówieśników i mediów na zachowanie.</p> <p>Rozwijanie samoświadomości dotyczącej praw, wartości oraz postaw.</p> <p>Rozwijanie wytrwałości w dążeniu do celu, wyzwalamie potrzeby bycia ambitnym.</p> <p>Rozwijanie kreatywności oraz umiejętności zespołowego działania i logicznego myślenia u uczniów.</p>	<p>informacje i ocenę skutków własnych działań.</p> <p>Zwiększenie umiejętności zaspokajania potrzeb psycho-emocjonalnych w sposób zgodny z przyjętymi normami, regułami i zasadami.</p> <p>Dostarczanie wiedzy oraz kształcenie umiejętności niezbędnych w rozwiązywaniu problemów, które wynikają z wielokulturowości.</p>	<p>tycznej analizy informacji.</p> <p>Poszerzanie wiedzy na temat różnych form poszukiwania pracy.</p> <p>Doskonalenie kompetencji z zakresu uczestnictwa w rozmowach kwalifikacyjnych i wystąpień publicznych.</p>
--	---	--	--	---

Bezpieczeństwo – profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych)	<p>Rozwijanie postaw aprobujących abstynencję i unikanie substancji psychoaktywnych w wymiarach: emocjonalnym (pozytywny stosunek do abstynencji), poznawczym (dysponowanie wiedzą na temat zagrożeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych) i behawioralnym (nieużywanie substancji psychoaktywnych).</p> <p>Dostrzeganie wyzwań i zagrożeń</p>	<p>Rozwijanie aktywnej postawy w obliczu trudnych, życiowych problemów.</p> <p>Doskonalenie umiejętności rozpoznawania zagrożeń cywilizacyjnych (uzależnienia, sekty, subkultury, choroby) i manipulacji polityczno-gospodarczych (rasizm, nietolerancja, terroryzm, rozpad więzi rodzinnych, brak ideałów, nachalna reklama np.).</p> <p>Rozwijanie umiejętności</p>	<p>Doskonalenie umiejętności organizowania swoich zachowań w określonym czasie i przewidywania ich konsekwencji.</p> <p>Doskonalenie umiejętności dostrzegania konsekwencji zachowań wobec innych.</p> <p>Stosowanie w praktyce sposobów rekompensowania wyrządzonych krzywd.</p>	<p>Doskonalenie umiejętności podejmowania racjonalnych decyzji w oparciu o posiadane informacje i ocenę skutków własnych działań.</p> <p>Wykorzystanie w praktyce wiedzy dotyczącej bezpiecznego postępowania się komputerem i jego oprogramowaniem oraz zasad bezpieczeństwa w sieci.</p> <p>Wzmacnianie norm ograniczających</p>
---	---	---	---	--

	<p>związanych z pełnieniem nowych ról społecznych.</p> <p>Kształtowanie postaw zapobiegających wczesnym kontaktom seksualnym i związanych z nimi problemów.</p> <p>Utrwalanie informacji o bezpiecznych zachowaniach podczas korzystania z portali społecznościowych oraz metodach przeciwdziałania cyberprzemocy.</p>	<p>psychospołecznych, takich jak radzenie sobie ze stresem, poszukiwanie pomocy, rozwiązywanie konfliktów i przewidywanie konsekwencji własnych działań.</p> <p>Zastosowanie w praktyce umiejętności bezpiecznego korzystania z zasobów internetu i mediów społecznościowych.</p>	<p>Rozwijanie umiejętności dokonywania zmian w myśleniu, postrzeganiu i rozumieniu świata.</p> <p>Zastosowanie w praktyce umiejętności bezpiecznego korzystania z zasobów internetu i mediów społecznościowych.</p> <p>Kształtowanie świadomości pojawiania się nowych zagrożeń w internecie, np. "clickjacking" (porywanie kliknięć)</p>	<p>zachowania ryzykowne oraz korygowanie błędnych przekonań na ich temat.</p> <p>Zastosowanie w praktyce umiejętności bezpiecznego korzystania z zasobów internetu i mediów społecznościowych.</p> <p>Kształtowanie świadomości pojawiania się nowych zagrożeń w internecie, np. "clickjacking" (porywanie kliknięć)</p>
--	--	---	---	--

Treści wychowawczo – profilaktyczne do realizacji podczas godzin do dyspozycji wychowawcy w oddziałach zasadniczej szkoły zawodowej w Branżowej Szkole I Stopnia Specjalnej

OBSZAR	ZADANIA	
	Klasa I BS	Klasa III ZSZ
Zdrowie – edukacja zdrowotna	<p>Nabycie umiejętności dostrzegania indywidualnych różnic związanych ze sposobem reagowania na stres.</p> <p>Doskonalenie umiejętności wyrażania własnych uczuć: dawania i przyjmowania informacji zwrotnej (bez obwiniania innych).</p>	<p>Rozwijanie umiejętności stosowania w praktyce strategii radzenia sobie ze stresem.</p> <p>Rozwijanie umiejętności radzenia sobie ze stratą i traumatycznym doświadczeniem poprzez wykorzystywanie sposobów mających na celu odzyskanie poczucia sprawstwa i wpływu na własne życie.</p>

	<p>Rozwijanie umiejętności dokonywania oceny własnych umiejętności życiowych i planowania ich rozwoju.</p> <p>Doskonalenie umiejętności planowania, organizowania oraz oceniania własnego uczenia się, planowania przyszłości oraz wyznaczania celów i ich realizacji. Utrwalanie umiejętności rozpoznawania symptomów zagrożeń zdrowia fizycznego.</p> <p>Intensywna dbałość o zdrowie poprzez aktywność fizyczną.</p> <p>Rozwijanie postawy proaktywnej, w której uczeń przejmuje inicjatywę, ale też odpowiedzialność za swoje działania</p>	<p>Doskonalenie umiejętności asertywnego radzenia sobie w relacjach z innymi.</p> <p>Kształtowanie umiejętności rozpoznawania i radzenia sobie z objawami depresji u siebie i u osób w swoim otoczeniu.</p> <p>Doskonalenie umiejętności organizowania zajęć oraz prawidłowego zarządzania czasem.</p> <p>Doskonalenie umiejętności w zakresie przygotowania do całonocnej aktywności fizycznej oraz ochrony i doskonalenia zdrowia własnego oraz innych.</p> <p>Rozwijanie zdolności do samorealizacji, samokontroli i panowania nad emocjami.</p>
--	---	---

<p>Relacje – kształtowanie postaw społecznych</p>	<p>Kształtowanie umiejętności wyrażania emocji oraz ich rozumienia.</p> <p>Rozwój zaangażowania w różne formy aktywności (koła zainteresowań, wolontariat itp.).</p> <p>Kształtowanie prospołecznych postaw uczniów i rozwijanie pozytywnego systemu wartości w klasie.</p> <p>Budowanie w klasie bezpiecznego środowiska umożliwiającego koncentrację na nauce poprzez działania integracyjne.</p> <p>Rozwijanie kompetencji w zakresie wykorzystania różnych form grupowej pracy nad rozwiązaniem problemów (burza mózgów, dyskusja grupowa).</p>	<p>Doskonalenie umiejętności tworzenia relacji opartych na wzajemnym szacunku i zaangażowaniu obydwu stron.</p> <p>Kształtowanie pozytywnego poczucia własnej wartości, m.in. poprzez rozwój kompetencji uczniów z zakresu wyrażania i przyjmowania pochwał.</p> <p>Zwiększanie umiejętności budowania podmiotowych relacji z innymi, opartych na szacunku, akceptacji i zrozumieniu.</p> <p>Rozwijanie umiejętności stosowania różnych form komunikacji werbalnej i niewerbalnej w celu autoprezentacji oraz prezentacji własnego stanowiska.</p>
<p>Kultura – wartości, normy, wzory zachowań</p>	<p>Wdrażanie do podejmowania odpowiedzialności za realizację określonych zadań lub dziedzin życia szkoły.</p>	<p>Rozwijanie postaw prospołecznych i obywatelskich w duchu poszanowania wartości uniwersalnych, narodowych, państwowych i lokalnych.</p>

	<p>Rozwijanie umiejętności realizacji własnych celów w oparciu o rzetelną pracę i uczciwość.</p> <p>Rozwój zainteresowań, poszerzenie autonomii i samodzielności.</p> <p>Rozwijanie wiedzy na temat różnych kultur i ich wkładu w rozwój cywilizacji.</p> <p>Rozwijanie świadomości istnienia potrzeby wspólnego działania na rzecz innych osób.</p>	<p>Rozwijanie umiejętności wyrażania własnych emocji oraz odczytywania uczuć i emocji towarzyszących innym oraz umiejętnego reagowania na nie.</p> <p>Rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia w kontekście analizy wpływów rówieśników i mediów na zachowanie. Rozwijanie samoświadomości dotyczącej praw, wartości oraz postaw.</p> <p>Rozwijanie wytrwałości w dążeniu do celu, wyzwalanie potrzeby bycia ambitnym.</p> <p>Rozwijanie kreatywności oraz umiejętności zespołowego działania i logicznego myślenia.</p>
--	--	--

<p>Bezpieczeństwo – profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych)</p>	<p>Rozwijanie postaw aprobujących abstynencję i unikanie substancji psychoaktywnych w wymiarach: emocjonalnym (pozytywny stosunek do abstynencji), poznawczym (dysponowanie wiedzą na temat zagrożeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych) i behawioralnym (nieużywanie substancji psychoaktywnych). Dostrzeganie wyzwań i zagrożeń związanych z pełnieniem nowych ról społecznych.</p> <p>Kształtowanie postaw zapobiegających wczesnym kontaktom seksualnym i związanych z nimi problemów.</p> <p>Utrwalanie informacji o bezpiecznych zachowaniach podczas korzystania z portali społecznościowych oraz metodach przeciwdziałania cyberprzemocy.</p>	<p>Rozwijanie aktywnej postawy w obliczu trudnych życiowych problemów.</p> <p>Doskonalenie umiejętności rozpoznawania zagrożeń cywilizacyjnych (uzależnienia, sekty, subkultury, choroby) i manipulacji polityczno- - gospodarczych (rasizm, nietolerancja, terroryzm, rozpad więzi rodzinnych, brak ideałów, nachalna reklama itp.). Rozwijanie umiejętności psychospołecznych, takich jak radzenie sobie ze stresem, poszukiwanie pomocy, rozwiązywanie konfliktów i przewidywanie konsekwencji własnych działań.</p> <p>Zastosowanie w praktyce umiejętności bezpiecznego korzystania z zasobów internetu i mediów społecznościowych.</p> <p>Stosowanie metod przeciwdziałania cyberprzemocy.</p>
---	--	--

Treści dotyczące obszarów wychowania i profilaktyki do realizacji z przedmiotów kształcenia ogólnego w wybranych typach szkół, opracowane w oparciu o podstawy programowe poszczególnych przedmiotów.

ZDROWIE – edukacja zdrowotna

Szkoła/przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Szkoła podstawowa z oddziałami gimnazjalnymi	
EDUKACJA WCZENOSZKOLNA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dba o higienę oraz estetykę własną i otoczenia; ➤ ma świadomość znaczenia odpowiedniej diety dla utrzymania zdrowia człowieka; ➤ posługuje się numerami telefonów alarmowych, formułuje komunikat wezwanie o pomoc: Policji, Pogotowia Ratunkowego, Straży Pożarnej; ➤ posługuje się danymi osobowymi w kontakcie ze służbami mundurowymi i medycznymi, w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia; ➤ reaguje stosownym zachowaniem w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa, zdrowia jego lub innej osoby; ➤ wymienia wartości odżywcze produktów żywnościowych, ma świadomość znaczenia odpowiedniej diety dla utrzymania zdrowia, ogranicza spożywanie posiłków o niskich wartościach odżywczych i niezdrowych, zachowuje umiar w spożywaniu produktów słodzonych, zna konsekwencje zjedania ich w nadmiarze; ➤ przygotowuje posiłki służące utrzymaniu zdrowia; ➤ ubiera się odpowiednio do stanu pogody, poszukuje informacji na temat pogody, wykorzystując np. internet; ➤ ma świadomość, iż nieodpowiedzialne korzystanie z technologii ma wpływ na utratę zdrowia człowieka;
INFORMATYKA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ w sposób odpowiedzialny posługuje się technologią dostosowaną do jego predyspozycji psychofizycznych i zdrowotnych;
BIOLOGIA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ analizuje związek pomiędzy własnym postępowaniem a zachowaniem zdrowia oraz rozpoznaje sytuacje wymagające konsultacji lekarskiej; ➤ uzasadnia konieczność ochrony przyrody; ➤ opisuje i prezentuje postawę i zachowania człowieka odpowiedzialnie korzystającego z dóbr przyrody;
WYCHOWANIE FIZYCZNE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ opisuje, jakie znaczenie ma aktywność fizyczna dla zdrowia; ➤ opisuje piramidę żywienia i aktywności fizycznej; ➤ opisuje zasady zdrowego odżywiania; ➤ przestrzega zasad higieny osobistej i czystości odzieży;

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ przyjmuje prawidłową postawę ciała w różnych sytuacjach; ➤ omawia sposoby postępowania w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia; ➤ wymienia czynniki, które wpływają pozytywnie i negatywnie na zdrowie i samopoczucie oraz wskazuje te, na które może mieć wpływ; ➤ omawia sposoby redukowania nadmiernego stresu i radzenia sobie z nim w sposób konstruktywny; ➤ wymienia przyczyny i skutki otyłości oraz nieuzasadnionego odchudzania się i używania sterydów w celu zwiększenia masy mięśni; ➤ wyjaśnia wymogi higieny wynikające ze zmian zachodzących w organizmie w okresie dojrzewania;
WOS	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozpoznaje przypadki wymagające postaw asertywnych; ➤ podaje przykłady trudnych społecznie sytuacji, w których należy zachować się asertywnie; ➤ uzasadnia, że można zachować dystans wobec nieaprobowanych przez siebie zachowań innych ludzi lub przeciwstawić się im; ➤ przedstawia różne formy zachowań asertywnych;
PRZYRODA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ kształtowanie umiejętności właściwego reagowania na niebezpieczeństwa zagrażające życiu i zdrowiu; ➤ doskonalenie umiejętności dbałości o własne ciało, jak i najbliższe otoczenie; ➤ poznawanie siebie, swoich zdolności i rozwijanie zainteresowań sprzyjających motywacji do uczenia się;
EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia zależności między zdrowiem fizycznym, psychicznym, emocjonalnym a społecznym; ➤ wyjaśnia wpływ stresu na zdrowie; ➤ wymienia zachowania, które sprzyjają zdrowiu (prozdrowotne), zagrażają zdrowiu oraz wskazuje te, które szczególnie często występują wśród nastolatków; ➤ odróżnia czynniki środowiskowe i społeczne (korzystne i szkodliwe), na które człowiek może mieć wpływ od takich, na które nie może mieć wpływu; ➤ omawia krótkoterminowe i długoterminowe konsekwencje zachowań sprzyjających (prozdrowotnych) i zagrażających zdrowiu; ➤ dobiera i demonstruje umiejętności komunikacji interpersonalnej istotne dla zdrowia i bezpieczeństwa (odmowa, zachowania asertywne, negocjowanie);

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wymienia rzetelne źródła informacji o zdrowiu, chorobach, świadczeniach i usługach zdrowotnych; ➤ ocenia własne zachowania związane ze zdrowiem, ustala indywidualny plan działania na rzecz własnego zdrowia; ➤ ustala, co sam może zrobić, aby tworzyć warunki środowiskowe i społeczne, które są korzystne dla zdrowia (ochrona środowiska przyrodniczego, wsparcie społeczne, komunikacja interpersonalna, współpraca osób, instytucji i organizacji na rzecz zdrowia itp.);
TECHNIKA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ przyjmuje postawy odpowiedzialności za współczesny i przyszły stan środowiska; ➤ kształtuje umiejętności segregowania i wtórnego wykorzystania odpadów znajdujących się w najbliższym otoczeniu;
WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ radzi sobie w sytuacji konfliktu, presji grupy, stresu;
Szkoła podstawowa z oddziałami gimnazjalnymi dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ uczy się dbałości o zdrowie – różnicowania pojęć: „człowiek zdrowy”, „człowiek chory”; ➤ uczy się przestrzegania zasad higieny – mycia rąk, mycia owoców i warzyw, korzystania z czystych naczyń itd.; ➤ uczy się dobierania produktów spożywczych do poszczególnych posiłków; ➤ poznaje i przestrzega zasad zdrowego trybu życia; ➤ uczy się dbałości o odpowiednią pozycję podczas pracy oraz dobre oświetlenie; rozumie znaczenie snu oraz odpoczynku; ➤ rozumie konieczność przeprowadzania badań profilaktycznych – wizyta u lekarza pierwszego kontaktu, stomatologa, ginekologa itp. ➤ uczy się określania własnych mocnych stron i trudności;

Szkoła/ przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Liceum ogólnokształcące i oddziały zasadniczej szkoły zawodowej w Branżowej Szkole I Stopnia Specjalnej	
PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozpoznaje mocne i słabe strony własnej osobowości; odnosi je do cech osoby przedsiębiorczej; ➤ zna korzyści wynikające z planowania własnych działań i inwestowania w siebie;
WYCHOWANIE FIZYCZNE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia reakcje własnego organizmu na wysiłek fizyczny o różnej intensywności;

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia, na czym polega prozdrowotny styl życia; ➤ wyjaśnia związek między aktywnością fizyczną i żywieniem a zdrowiem i dobrym samopoczuciem oraz omawia sposoby utrzymania odpowiedniej masy ciała we wszystkich okresach życia; ➤ wymienia choroby cywilizacyjne uwarunkowane niedostatkami ruchu, w szczególności choroby układu krążenia, układu ruchu i otyłość, oraz omawia sposoby zapobiegania im; ➤ wyjaśnia, dlaczego zdrowie jest wartością dla człowieka i zasobem dla społeczeństwa oraz na czym polega dbałość o zdrowie w okresie młodości i wczesnej dorosłości; ➤ wyjaśnia, co oznacza odpowiedzialność za zdrowie własne i innych ludzi; ➤ omawia konstruktywne, optymistyczne sposoby wyjaśniania trudnych zdarzeń i przeformułowania myśli negatywnych na pozytywne; ➤ wyjaśnia, na czym polega praca nad sobą dla zwiększenia wiary w siebie, poczucia własnej wartości i umiejętności podejmowania decyzji; ➤ wyjaśnia, na czym polega konstruktywne przekazywanie i odbieranie pozytywnych i negatywnych informacji zwrotnych oraz radzenie sobie z krytyką; ➤ omawia zasady racjonalnego gospodarowania czasem; ➤ wyjaśnia, na czym polega samobadanie i samokontrola zdrowia oraz dlaczego należy poddawać się badaniom profilaktycznym w okresie całego życia; ➤ wyjaśnia, co to znaczy być aktywnym pacjentem i jakie są podstawowe prawa pacjenta; ➤ omawia przyczyny i skutki stereotypów i stygmatyzacji osób chorych psychicznie i dyskryminowanych (np. żyjących z HIV/AIDS); ➤ planuje projekt dotyczący wybranych zagadnień zdrowia oraz wskazuje na sposoby pozyskania sojuszników i współuczestników projektu w szkole, domu lub w społeczności lokalnej; ➤ omawia, na czym polega współuczestnictwo i współpraca ludzi, organizacji i instytucji w działaniach na rzecz zdrowia; ➤ wyjaśnia, jaki jest związek między zdrowiem i środowiskiem oraz co sam może zrobić, aby stworzyć środowisko sprzyjające zdrowiu.
--	--

WYCHOWNIE DO ŻYCIA W RODZINIE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ potrafi określić podstawowe źródło ludzkich kompleksów i podjąć próbę określenia źródła własnych kompleksów; ➤ akceptuje siebie, swoje słabe i mocne strony; ➤ rozumie trudności w osiągnięciu tożsamości płciowej, wie, gdzie szukać pomocy; ➤ jest odpowiedzialny za własny rozwój emocjonalny; ➤ rozumie, czym jest dojrzewanie: zna, rozumie i akceptuje kryteria dojrzałości biologicznej, psychicznej i społecznej; ➤ zna problemy okresu dojrzewania i sposoby radzenia sobie z nimi; ➤ podaje przykłady działań, które są wyrazem troski o własne zdrowie i życie;
-------------------------------	--

Szkoła/przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozumie własną niepełnosprawność i ograniczenia z niej wynikające; ➤ doskonali umiejętność wyboru odzieży i ubierania się adekwatnego do sytuacji, pogody; ➤ akceptuje zmiany i ma szacunek dla własnego ciała; ➤ doskonali umiejętności rozpoznawania i wyrażania uczuć; ➤ doskonali umiejętności oceny własnych kompetencji; ➤ doskonali umiejętności dbania o zdrowy styl życia; ➤ rozumie konieczność wykonywania badań profilaktycznych (badania okresowe, wizyty u stomatologa, urologa, ginekologa); ➤ uczy się radzić sobie z problemem chorób i śmierci bliskich osób, przeżywać żalobę; ➤ uczy się radzić sobie ze stresem; ➤ uczy się być asertywnym;

RELACJE – kształtowanie postaw społecznych

Szkoła/przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Szkoła podstawowa z oddziałami gimnazjalnymi	
EDUKACJA WCZESNOSZKOLNA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ identyfikuje się z grupą społeczną, do której należy: rodzina, klasa w szkole, drużyna sportowa, społeczność lokalna, naród; respektuje normy i reguły postępowania w tych grupach;

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ przyjmuje konsekwencje swojego uczestnictwa w grupie i własnego w niej postępowania w odniesieniu do przyjętych norm i zasad; ➤ współpracuje z uczniami, wymienia się z nimi pomysłami i doświadczeniami, wykorzystując technologię; ➤ dostrzega, że każdy powinien brać odpowiedzialność za swoje wybory; ➤ dostrzega, że lepiej poznać siebie, bardziej się rozwija i czerpie szczęście w relacji z innymi osobami niż w samotności; ➤ odkrywa, że współtworzy różne wspólnoty osób, np. rodzinę, klasę, państwo; ➤ ma świadomość, że każdej osobie ludzkiej, także jemu, należy się szacunek, że szacunkiem należy obdarzać także wspólnoty osób – rodzinę, klasę, naród (ojczyznę), w tym wspólnotę religijną – a także symbole tych wspólnot; ➤ szanuje godność każdej osoby ludzkiej, wyraża to komunikatem werbalnym i niewerbalnym; ➤ uwzględnia coraz częściej godność i dobro innych osób, podejmując decyzję o działaniu; ➤ wyraża szacunek wobec osób, wspólnot osób oraz ich symboli w sytuacjach codziennych i uroczystych, przejawiając właściwe zachowanie; ➤ wchodzi w relacje z innymi osobami (rówieśnikami, nauczycielami), szanując to, co jest wartością dla nich, i nazywając to, co jest wartością dla niego; ➤ naśladuje i przyjmuje jako własne zachowania dobre na podstawie doświadczeń ze świata realnego oraz przykładów płynących z tekstów literackich, filmów i innych źródeł; ➤ przestrzega zasad obowiązujących we wspólnocie osób, której jest członkiem;
INFORMATYKA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ uczestniczy w zespołowym rozwiązaniu problemu, posługując się technologią taką jak: poczta elektroniczna, forum, wirtualne środowisko kształcenia, dedykowany portal edukacyjny; ➤ identyfikuje i docenia korzyści płynące ze współpracy nad wspólnym rozwiązywaniem problemów; ➤ bierze udział w różnych formach współpracy, jak: programowanie w parach lub w zespole, realizacja projektów, uczestnictwo w zorganizowanej grupie uczących się; projektuje, tworzy i prezentuje efekty wspólnej pracy;
WYCHOWANIE FIZYCZNE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ uczestniczy w sportowych rozgrywkach klasowych w roli zawodnika, stosując zasady „czystej gry”: szacunku dla rywala, respektowania przepisów gry, podporządkowania się decyzjom sędziego; potrafi właściwie zachować się w sytuacji zwycięstwa i porażki, podziękować za wspólną grę;

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ pełni rolę organizatora, sędziego i kibica w ramach szkolnych zawodów sportowych; ➤ wyjaśnia zasady kulturalnego kibicowania; ➤ wyjaśnia, jak należy zachować się w sytuacjach związanych z aktywnością taneczną; ➤ omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci; ➤ identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować; ➤ wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych; ➤ wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych; ➤ współpracuje w grupie szanując poglądy i wysiłki innych ludzi, wykazując asertywność i empatię; ➤ motywuje innych do udziału w aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i specjalnych potrzebach edukacyjnych (np. osoby niepełnosprawne, osoby starsze);
WOS	<ul style="list-style-type: none"> ➤ współpracuje z innymi – dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich; ➤ wykazuje konieczność współdziałania w życiu społecznym i wyjaśnia istotę samorządności; ➤ uzasadnia, że człowiek jest istotą społeczną; rozumie znaczenie potrzeb społecznych człowieka (kontakt, przynależności, uznania); ➤ przedstawia zasady komunikowania się; wyjaśnia zasady skutecznej autoprezentacji – kształtowania swojego wizerunku; ➤ wymienia cechy grup społecznych; charakteryzuje grupę koleżeńską i grupę nastawioną na realizację określonego zadania; uzasadnia, że efektywna współpraca przynosi różne korzyści; przedstawia różne formy współpracy w grupie; ➤ rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; ➤ przedstawia cele i przykłady działania organizacji społecznych skupiających młodych ludzi w Polsce; wyjaśnia ideę wolontariatu i przedstawia formy działalności wolontariuszy;
PRZYRODA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zachęcanie do działania na rzecz środowiska lokalnego; ➤ doskonalenie umiejętności w zakresie komunikowania się, współpracy i działania oraz pełnienia roli lidera w zespole;
BIOLOGIA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych;

<p>WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zna i stosuje zasady <i>savoir-vivre'u</i> w różnych sytuacjach społecznych; ➤ rozumie zasady komunikacji werbalnej i niewerbalnej i jej znaczenie w relacjach interpersonalnych; przyjmuje odpowiedzialność za manifestowane reakcje, wypowiedziane i pisane słowa; ➤ kształtuje i wyraża postawy asertywne, gdy nie może lub nie powinien czegoś wykonać, stara się odmawiać tak, by nie ranić drugiego; ➤ bierze udział w życiu społecznym przez: wolontariat, stowarzyszenia, grupy nieformalne i aktywność indywidualną; ujawnia wrażliwość na osoby potrzebujące pomocy i zna konkretne sposoby jej udzielania;
<p>Szkoła podstawowa z oddziałami gimnazjalnymi dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozumie i nazywa relacje i więzi między członkami rodziny; ➤ przestrzega zasad panujących w rodzinie; ➤ przestrzega zasad panujących w klasie; ➤ przestrzega norm współżycia w grupie; ➤ uczy się współuczestnictwa i współpracy podczas zabawy i zajęć; ➤ poznaje sąsiadów, znajomych rodziny i ich role społeczne; ➤ poznaje i korzysta z miejsc użyteczności publicznej; ➤ poznaje organizacje społeczne działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami; ➤ przyswaja język i doskonali rozwój mowy; ➤ uczy się porozumiewania w formie dialogu; poznaje zasady prowadzenia rozmowy; ➤ uczy się komunikowania z zastosowaniem wspomagających i alternatywnych metod komunikacji – AAC: gesty, mimika, zdjęcia, obrazy, znaki przestrzenno-dotykowe, symbole, pismo, urządzenia i oprogramowanie wspomagające komunikację (dla uczniów niekomunikujących się werbalnie lub ze znacznymi ograniczeniami w tym zakresie); ➤ bierze udział w wydarzeniach klasowych i szkolnych, także z zastosowaniem urządzeń głosowych – prostych komunikatorów, urządzeń wysokiej technologii; ➤ uczy się i doskonali wyrażanie własnego zdania; ➤ uczy się stosowania form grzecznościowych i komplementów w życiu codziennym; ➤ uczy się wyjaśniania swojego zachowania i mówienia o planach;
<p>Liceum ogólnokształcące i oddziały zasadniczej szkoły zawodowej w Branżowej Szkole I Stopnia Specjalnej</p>	

WOS	<ul style="list-style-type: none"> ➤ współpracuje z innymi – planuje, dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich;
<p>PODSTAWY PRZESIĘBIORCZOŚCI</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wykorzystuje formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej; podejmuje decyzje i ocenia ich skutki, zarówno pozytywne, jak i negatywne; ➤ charakteryzuje swoje role społeczne i typowe dla nich zachowania; ➤ stosuje różne formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej w celu autoprezentacji oraz prezentacji własnego stanowiska;
<p>WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozumie, na czym polega wierność, zaufanie i dialog w relacjach międzyludzkich; ➤ wskazuje różnice i podobieństwa między przyjaźnią, zakochaniem, miłością; rozumie znaczenie miłości w życiu człowieka; ➤ rozumie, że lepsze zrozumienie siebie powoduje lepsze zrozumienie innych; ➤ zna i rozumie podłoża konfliktów w rodzinie i określa ich przyczyny; wskazuje sposoby rozwiązywania konfliktów; ➤ posługuje się różnymi formami komunikowania się; ➤ odczytuje i interpretuje komunikaty; ➤ rozumie znaczenie mowy ciała w kontaktach interpersonalnych; ➤ potrafi lepiej zrozumieć siebie i drugiego człowieka; ➤ rozumie znaczenie odpowiedzialności w przeżywaniu własnej płciowości i budowaniu emocjonalnych więzi;
<p>Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ doskonali umiejętność nawiązywania relacji z innymi ludźmi; ➤ uczy się nawiązywania właściwych relacji z płcią przeciwną: koleżeństwo, przyjaźń, zakochanie, związek; ➤ rozumie sytuację małżeństwa, w którym występuje niepełnosprawność; ➤ poznaje zasady sprawowania opieki nad dzieckiem; rozumie, co oznacza odpowiedzialne rodzicielstwo; ➤ doskonali umiejętność aktywnego udziału w życiu rodziny; ➤ rozumie konieczność budowania wokół siebie kręgu wsparcia – grupy przyjaznych osób (sąsiedzi, dalsza rodzina, rówieśnicy, znajomi, rodzina itd.); ➤ doskonali umiejętność współpracy z innymi osobami; ➤ rozumie sytuacje utrzymania bliskości lub dystansu w relacjach z innymi; ➤ doskonali umiejętność pomagania sobie i innym; ➤ uczy się wykonywania pracy charytatywnej/wolontariackiej; ➤ uczy się prowadzenia życia towarzyskiego;

KULTURA – wartości, normy i wzory zachowań

Szkoła/ przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Szkoła podstawowa z oddziałami gimnazjalnymi	
Klasa I-III	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia swoje postępowanie i innych osób, odnosząc się do poznanych wartości, takich jak: godność, honor, sprawiedliwość, obowiązkowość, odpowiedzialność, przyjaźń, życzliwość, umiar, powściągliwość, pomoc, zadośćuczynienie, przeproszenie, uznanie, uczciwość, wdzięczność oraz inne respektowane przez środowisko szkolne; ➤ szanuje zwyczaje i tradycje różnych grup społecznych i narodów, przedstawia i porównuje zwyczaje ludzi, np. dotyczące świąt w różnych regionach Polski, a także w różnych krajach; ➤ określa, co jest dobre, a co jest złe, w otaczającym go świecie i w świecie poznawanych tekstów oraz podaje uzasadnienie swojego zdania; ➤ odróżnia szczęście od doraźnie odczuwanej przyjemności i poznaje, że dobro jest źródłem szczęścia własnego oraz innych osób; ➤ odkrywa, że wspólnota osób, której jest członkiem, ustanawia swoje zasady (normy) i oczekuje ich respektowania;
JĘZYK POLSKI	<ul style="list-style-type: none"> ➤ kształtuje umiejętność uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym; ➤ rozwija zdolności dostrzegania wartości: prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka i kierowania się tymi wartościami; ➤ kształci postawy szacunku dla przeszłości i tradycji literackiej jako podstawy tożsamości narodowej; ➤ rozwija zainteresowania kulturą w środowisku lokalnym i potrzeby uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych; ➤ rozwija szacunek dla wiedzy, wyrabia pasję poznawania świata i zachęca do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości; ➤ rozwija umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania; ➤ rozwija umiejętność rzetelnego korzystania ze źródeł wiedzy, w tym stosowania cudzysłowu, przypisów i odsyłaczy, oraz szacunku dla cudzej własności intelektualnej; ➤ kształci nawyki systematycznego uczenia się oraz porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania; ➤ jest zachęcany do rozwijania swoich uzdolnień przez udział w różnych formach poszerzania wiedzy, na przykład w konkursach, olimpiadach przedmiotowych i wykładach, oraz rozwijania umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy;

HISTORIA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ poznaje historię i tradycje swojej okolicy i ludzi dla niej szczególnie zasłużonych; zna lokalne zabytki i opisuje ich dzieje;
MUZYKA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ poznaje i popularyzuje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu; ➤ zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej; ➤ zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym regionie, kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne; ➤ uczestniczy w tworzeniu artystycznych projektów edukacyjnych o charakterze interdyscyplinarnym (również z wykorzystaniem technologii informacyjnej); ➤ angażuje się w kreowanie kultury artystycznej swojej szkoły i najbliższego środowiska; ➤ uczestniczy realnie lub wirtualnie w różnorodnych wydarzeniach muzycznych; ➤ stosuje zasady wynikające ze świadomego korzystania i uczestniczenia w dorobku kultury muzycznej: odpowiednie zachowanie podczas koncertu, przedstawienia operowego itp., tolerancja dla preferencji muzycznych innych osób oraz szacunek dla twórców i wykonawców;
PLASTYKA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zna dziedzictwo kulturowe najbliższego otoczenia, wymienia zabytki i dzieła architektury (historycznej i współczesnej); ➤ zapoznaje się z twórczością artystów w obrębie „małej ojczyzny”;
WOS	<ul style="list-style-type: none"> ➤ uzasadnia, że konflikt w grupie może wynikać z różnych przyczyn (sprzeczne interesy, inne cele); przedstawia sposoby rozwiązywania konfliktów oraz analizuje ich zalety i wady; ➤ podaje cnoty obywatelskie (odpowiedzialność, troska o dobro wspólne, aktywność, przedsiębiorczość, solidarność, roztropność, tolerancja, odwaga cywilna); wykazuje, odwołując się do działań wybitnych Polaków, znaczenie ich urzeczywistnienia dla pożytku publicznego; ➤ wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne, grupę posługującą się językiem regionalnym oraz grupy migrantów (w tym uchodźców) i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania; przedstawia – za Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej – prawa przysługujące etnicznym grupom mniejszościowym; ➤ uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe (regionalną, narodową/etniczną, państwową/obywatelską, europejską); rozpoznaje przejawy

	<p>ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, oraz uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się tym zjawiskom;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ planuje dalszą edukację, uwzględniając własne zainteresowania, zdolności i umiejętności oraz rady innych osób i sytuację na rynku pracy;
PRZYRODA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ kształtuje postawy związane z tożsamością kulturową regionu;
GEOGRAFIA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ łączy racjonalność naukową z refleksją nad pięknem i harmonią świata przyrody oraz dziedzictwem kulturowym ludzkości; ➤ przyjmuje postawy szacunku do środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz rozumienie potrzeby racjonalnego w nim gospodarowania; ➤ rozwija w sobie poczucie tożsamości oraz wykazywanie postawy patriotycznej, wspólnotowej i obywatelskiej; ➤ ma poczucie dumy z piękna ojczystej przyrody i dorobku narodu (różnych obiektów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego własnego regionu i Polski, krajobrazów Polski, walorów przyrodniczych, kulturowych, turystycznych oraz sukcesów polskich przedsiębiorstw na arenie międzynarodowej); ➤ kształtuje pozytywne – emocjonalne i duchowe – więzi z najbliższym otoczeniem, krajem ojczystym, a także z całą planetą Ziemią; ➤ rozwija postawy współodpowiedzialności za stan środowiska geograficznego, kształtowanie ładu przestrzennego oraz przyszłego rozwoju społeczno – kulturowego i gospodarczego „małej ojczyzny”, własnego regionu i Polski; ➤ przełamuje stereotypy i kształtuje postawy szacunku, zrozumienia, akceptacji i poszanowania innych kultur przy jednoczesnym zachowaniu poczucia wartości dziedzictwa kulturowego własnego narodu i własnej tożsamości;
INFORMATYKA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ opisuje kwestie etyczne związane z wykorzystaniem komputerów i sieci komputerowych, takie jak: bezpieczeństwo, cyfrowa tożsamość, prywatność, własność intelektualna, równy dostęp do informacji i dzielenie się informacją; ➤ postępuje etycznie w pracy z informacjami;
WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ jest odpowiedzialny za własny rozwój i samowychowanie;

Szkoła podstawowa z oddziałami gimnazjalnymi dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ bierze udział w świętach i tradycjach rodzinnych; ➤ przestrzega kultury życia codziennego; ➤ uczy się korzystania z ośrodków i instytucji kultury; ➤ uczy się właściwego zachowania w różnych miejscach i sytuacjach (teatr, kino, muzeum, wystawy, koncerty itp.); ➤ uczy się udziału w różnych formach twórczości (formy parateatralne, muzykowanie, zajęcia plastyczne, imprezy itp.); ➤ rozumie przynależność do kraju, regionu, narodu; ➤ poznaje region, tradycje, obyczaje; ➤ bierze udział w lokalnych świętach i uroczystościach;
Liceum ogólnokształcące i oddziały zasadniczej szkoły zawodowej w Branżowej Szkole I Stopnia Specjalnej	
JĘZYK POLSKI	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dostrzega związek języka z wartościami oraz to, że stanowi on źródło poznania wartości (takich jak dobro, prawda, piękno; wiara, nadzieja, miłość; wolność, równość, braterstwo; Bóg, honor, ojczyzna; solidarność, niepodległość, tolerancja); ➤ dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne.
WOS	<ul style="list-style-type: none"> ➤ znajduje i wykorzystuje informacje na temat sposobu, w jaki prawo reguluje życie obywateli; ➤ wyraża własne zdanie w wybranych sprawach na różnych forach publicznych i uzasadnia je; ➤ jest otwarty na odmienne poglądy; ➤ gromadzi i wykorzystuje informacje potrzebne do zaplanowania dalszej nauki i kariery zawodowej;

<p>WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozumie, czym jest niepełnosprawność, starość, choroby, umieranie i śmierć, w tym w aspekcie życia rodzinnego; ➤ ma świadomość własnej tożsamości; ➤ rozumie potrzebę poznania siebie i kształtowania obrazu własnej osoby; rozumie potrzebę poznania swojego partnera; ➤ wyraża szacunek dla siebie i innych; ➤ jest tolerancyjny wobec odmienności kulturowych, etnicznych, religijnych, seksualnych; ➤ określa wartości i pojęcia związane z płciowością człowieka: męskość, kobiecość, miłość, rodzina, rodzicielstwo; ➤ porównuje role kobiet i mężczyzn w kontekście stereotypów; ➤ jest świadomy, że postęp cywilizacyjny dokonuje się dzięki wiedzy; wyjaśnia, dlaczego wiedza jest dobrem (wartością);
<p>Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ odkrywa siebie jako osobę dorosłą; ➤ kształtuje świadomość własnej tożsamości; ➤ uczy się elementów kultury osobistej – wygląd zewnętrzny, higiena osobista, odpowiednie zachowanie się w różnych sytuacjach; ➤ rozumie rolę ucznia jako osoby dorosłej w szkole przysposabiającej do pracy; ➤ rozwija swoje zainteresowania; ➤ uczy się odróżniania marzeń realnych od nierealnych; ➤ dalej poznaje własny region, kulturę, tradycje regionalne, organizacje i instytucje działające na danym terenie; ➤ rozumie ważne wydarzenia w rodzinie, miejscu zamieszkania, kraju, uczestniczy w tych wydarzeniach; ➤ uczy się utożsamiania z własnym krajem; ➤ uczy się określania planów na przyszłość; ➤ doskonali umiejętności organizowania sobie czasu wolnego; ➤ doskonali umiejętność poprawnego zachowania się w miejscach publicznych; ➤ doskonali umiejętność dokonywania wyborów w różnych sytuacjach życiowych; ➤ stosuje się do zasad <i>savoir-vivre'u</i> (odpowiednie zachowanie w różnych sytuacjach, postawy wobec innych osób); ➤ rozpoznaje i nazywa własne potrzeby i oczekiwania w odniesieniu do pracy; uczy się wskazywania swoich mocnych i słabych stron w sytuacji pracy; ➤ uczy się określania swoich preferencji (zainteresowań) i predyspozycji zawodowych, doskonali umiejętność planowania swojej przyszłości zawodowej; ➤ poznaje znaczenie pracy w życiu człowieka;

BEZPIECZEŃSTWO – profilaktyka zachowań ryzykownych

Szkoła/ przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Szkoła podstawowa z oddziałami gimnazjalnymi	
<p>EDUKACJA WCZESNOSZKOLNA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia, iż wszyscy ludzie posiadają prawa i obowiązki, wymienia własne prawa i obowiązki, przestrzega ich i stosuje je w codziennym życiu; ➤ rozróżnia podstawowe znaki drogowe, stosuje przepisy bezpieczeństwa w ruchu drogowym i miejscach publicznych; przestrzega zasad zachowania się środkach publicznego transportu zbiorowego; ➤ stosuje się do zasad bezpieczeństwa w szkole, odnajduje drogę ewakuacyjną, rozpoznaje znaki i symbole informujące o różnych rodzajach niebezpieczeństw oraz zachowuje się zgodnie z informacją w nich zawartą; stosuje zasady bezpiecznej zabawy w różnych warunkach i porach roku; ➤ ma świadomość istnienia zagrożeń ze środowiska naturalnego, np. nagła zmiana pogody, huragan, ulewne deszcze, burza, susza oraz ich następstwa: powódź, pożar, piorun; określa odpowiednie sposoby zachowania się człowieka w takich sytuacjach; ➤ stosuje zasady bezpieczeństwa podczas korzystania z urządzeń cyfrowych, rozumie i respektuje ograniczenia związane z czasem pracy z takimi urządzeniami, oraz stosuje zasady netykiety; ➤ rozróżnia pożądane i niepożądane zachowania innych osób (również uczniów) korzystających z technologii, zwłaszcza w sieci Internet;
<p>INFORMATYKA ED.WCZESOSZKOLNA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozróżnia pozytywne i negatywne zachowania innych osób (również uczniów) korzystających z technologii, w tym zwłaszcza w sieci Internet; ➤ przestrzega ogólnie przyjęte zasady związane z bezpieczeństwem w Internecie;
<p>WYCHOWANIE FIZYCZNE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia zasady bezpiecznego zachowania się nad wodą i w górach w różnych porach roku; ➤ omawia konsekwencje zdrowotne stosowania używek w odniesieniu do podejmowania aktywności fizycznej; ➤ wymienia zasady bezpiecznego korzystania ze sprzętu sportowego; ➤ wymienia najczęstsze przyczyny oraz okoliczności wypadków i urazów w czasie zajęć ruchowych, omawia sposoby zapobiegania im;

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wskazuje zagrożenia związane z uprawianiem niektórych dyscyplin sportu;
WOS	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozpoznaje zachowania związane z przemocą fizyczną i psychiczną, w tym werbalną, wobec siebie i innych; wymienia osoby i instytucje, które należy powiadomić w takich sytuacjach; ➤ przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów Internetu; rozpoznaje przemoc w cyberprzestrzeni i wyjaśnia, jak należy na nią reagować; ➤ wyjaśnia, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za popełnienie wykroczeń i przestępstw; ➤ przedstawia uprawnienia policjantów i funkcjonariuszy innych służb porządkowych oraz swoje prawa w kontakcie z tymi służbami;
INFORMATYKA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ posługuje się technologią zgodnie z przyjętymi zasadami i prawem; przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy; ➤ uznaje i respektuje prawo do prywatności danych i informacji oraz prawo do własności intelektualnej; ➤ wymienia zagrożenia związane z powszechnym dostępem do technologii oraz do informacji i opisuje metody wystrzegania się ich; ➤ stosuje profilaktykę antywirusową i potrafi zabezpieczyć przed zagrożeniem komputer wraz z zawartymi w nim informacjami; ➤ ocenia krytycznie informacje i ich źródła, w szczególności w sieci, pod względem rzetelności i wiarygodności w odniesieniu do rzeczywistych sytuacji, docenia znaczenie otwartych zasobów w sieci i korzysta z nich;
TECHNIKA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ przewiduje zagrożenia płynące z niewłaściwego użytkowania sprzętu technicznego; ➤ analizuje sytuacje zagrażające zdrowiu i życiu podczas pracy z narzędziami i urządzeniami (procedura postępowania podczas wypadku przy pracy; umiejętność udzielenia pierwszej pomocy przedmedycznej w typowych sytuacjach zagrożenia);
EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wymienia przykłady nadzwyczajnych zagrożeń (pochodzenia naturalnego i wywołane przez człowieka); ➤ wymienia zasady ostrzegania ludności o zagrożeniach; rozróżnia poszczególne sygnały alarmowe i środki alarmowe; omawia zasady właściwego zachowania się w razie uruchomienia sygnałów alarmowych;
WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ świadomie i odpowiedzialnie korzysta ze środków społecznego przekazu, w tym z Internetu, dokonując wyboru określonych treści i limitując czas im poświęcany;
Szkoła podstawowa z oddziałami gimnazjalnymi dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną	

w stopniu umiarkowanym lub znacznym	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ uczy się dostrzegania czynników i sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu (w tym także zagrożeń ze strony innych osób, używania alkoholu, środków odurzających); ➤ uczy się i doskonali umiejętności zachowania się w sytuacjach trudnych i niebezpiecznych (dotyczących siebie i innych); ➤ poznaje odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ludzi (Straż Pożarna, Policja, Wojsko Polskie, Straż Miejska, pracownicy ochrony); ➤ poznaje i korzysta z ważnych numerów alarmowych; ➤ uczy się zachowania bliskości i dystansu w relacjach z innymi ludźmi; ➤ uczy się prawidłowego zachowywania się w środkach komunikacji; ➤ poznaje nietypowe i nagłe sytuacje, które mogą się zdarzyć w domu, szkole, na ulicy, w innych miejscach; ➤ uczy się przestrzegania zasad bezpieczeństwa podczas posługiwania się różnymi urządzeniami w domu i w szkole; ➤ uczy się rozpoznawania i rozumienia znaków drogowych, symboli, oznaczeń w różnych miejscach itp.
Liceum ogólnokształcące i oddziały zasadniczej szkoły zawodowej w Branżowej Szkole I Stopnia Specjalnej	
WOS	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozpoznaje prawne aspekty codziennych problemów życiowych i szuka ich rozwiązania; ➤ wymienia przestępstwa, których ofiarą najczęściej padają młodzi ludzie; wie, jak można próbować ich uniknąć, i przestrzega zasad bezpiecznego zachowania się w sytuacji zagrożenia; ➤ wyjaśnia, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za popełnienie przestępstwa (środki wychowawcze i poprawcze); ➤ przedstawia przepisy prawne dotyczące sprzedaży i konsumpcji alkoholu, papierosów i narkotyków i wskazuje na konsekwencje ich łamania.
PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	<ul style="list-style-type: none"> ➤ podejmuje racjonalne decyzje, opierając się na posiadanych informacjach, i ocenia skutki własnych działań;
INFORMATYKA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ korzysta z podstawowych usług w sieci komputerowej, lokalnej i rozległej, związanych z dostępem do informacji, wymianą informacji i komunikacją, przestrzega przy tym zasad netykiety i norm prawnych, dotyczących bezpiecznego korzystania i ochrony informacji oraz danych w komputerach w sieciach komputerowych; ➤ omawia normy prawne odnoszące się do stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych, dotyczące m.in. rozpowszechniania programów komputerowych, przestępczości

	komputerowej, poufności, bezpieczeństwa i ochrony danych oraz informacji w komputerze i w sieciach komputerowych;
WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozumie, na czym polegają zagrożenia życia społecznego: alkoholizm, narkomania, agresja, sekty, pornografia; ➤ rozumie zasady przeciwstawiania się wszelkim manipulacjom – niebezpieczeństwom ze strony otoczenia; ➤ potrafi być krytyczny wobec treści szkodliwych dla młodzieży; ➤ wyjaśnia, na czym polega przemoc i przestępstwa seksualne; wskazuje możliwości zapobiegania im oraz sposoby obrony; ➤ wie, gdzie szukać informacji o ośrodkach pomocy psychologicznej, medycznej i prawnej; rozumie ich znaczenie; ➤ zna sposoby szukania pomocy w sytuacjach trudnych;
Szkola specjalna przysposabiająca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ doskonali umiejętność radzenia sobie w sytuacjach trudnych i niebezpiecznych; ➤ uczy się odróżniania fikcji od rzeczywistości – świat kina, teatru, literatury, gier komputerowych; ➤ poznaje prawa, w tym uprawnienia osób z niepełnosprawnościami do korzystania z systemu wsparcia społecznego; ➤ poznaje obowiązki wobec prawa; ➤ doskonali umiejętność radzenia sobie w sytuacjach groźnych i trudnych; ➤ poznaje zasady bezpieczeństwa w kontaktach z innymi ludźmi, nawiązywanych za pomocą Internetu i innych nowych technologii; ➤ uczy się orientacji w przestrzeni bliższego i dalszego środowiska; ➤ rozwija i doskonali umiejętność korzystania z transportu publicznego;

Treści wychowawczo – profilaktyczne do realizacji w internacie

RELACJE

Cele ogólne	Formy realizacji
1. Kształtowanie umiejętności prawidłowego funkcjonowania	Zajęcia integracyjne w każdej grupie internatowej przeprowadzone na początku roku szkolnego, roztoczenie opieki nad nowymi uczniami. Organizowanie okolicznościowych spotkań w grupach.

w grupie i efektywnego w niej działania	
2. Kształtowanie znajomości norm i zasad życia społecznego, postępowanie według nich	Przypominanie obowiązujących norm i zasad dobrego zachowania z uwzględnieniem Szkolnego Systemu Oceniania Zachowania i Regulaminu Internatu
3. Zdobywanie wiadomości o sobie, innych ludziach i świecie	Organizowanie przez wychowawców w internacie zajęć poświęconych odkrywaniu własnej osobowości, swoich mocnych i słabych stron. Systematyczne ćwiczenie znajomości własnego adresu, daty urodzenia oraz składania własnoręcznego podpisu.
4. Aktywizacja działalności Samorządu Uczniowskiego i Młodzieżowej Rady Internatu.	Organizowanie cyklicznych spotkań dla społeczności Ośrodka.
5. Zachęcanie do aktywnego działania na rzecz Szkoły, Internatu i Ośrodka	Przeprowadzanie spotkań dla wszystkich wychowanków i uczniów wg Kalendarza Imprez
6. Rozwijanie wrażliwości na potrzeby innych	Zachęcanie uczniów do pomocy koleżeńskiej w szkole i internacie m.in. włączanie się młodzieży z grup starszych w organizację imprez dla młodszych dzieci, np. baliku
7. Nabywanie umiejętności samodzielnego uczenia się	Informowanie społeczności Ośrodka i Rodziców o szczególnych osiągnięciach ucznia
	Przedstawienie uczniom różnych strategii uczenia się, przeciwdziałanie niepowodzeniom szkolnym poprzez wskazywanie sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych
	Monitorowanie postępów edukacyjnych, konsultacje ze specjalistami, nauczycielami przedmiotowymi oraz innymi wychowawcami internatu.
	Wyposażenie świetlic w pomoce dydaktyczne umożliwiające indywidualizację działań edukacyjnych i rewalidacyjnych

KULTURA

Cele ogólne	Formy realizacji
<p>1. Rozwijanie aktywności poznawczej, kreatywności oraz zainteresowań. Uważliwanie na kulturę i sztukę.</p>	<p>Oglądanie filmów popularno-naukowych, dokumentalnych, czytanie pozycji naukowych, korzystanie z Internetu.</p>
	<p>Organizowanie wyjazdów do kina, teatru, muzeum, współpraca z lokalnym środowiskiem</p>
	<p>Zachęcanie do podejmowania własnych prób twórczych (konkursy, koncerty, zespół muzyczny)</p>
<p>2. Kształtowanie szacunku wobec tradycji oraz poczucia więzi z rodziną, środowiskiem lokalnym, ojczyzną.</p>	<p>Realizacja imprez wg Kalendarza. Włączanie się w akcje o zasięgu lokalnym. Zachęcanie do kontaktów z rodziną. Wspieranie rodziny w kontaktach z dzieckiem.</p>
<p>3. Rozwijanie aktywności czytelniczej</p>	<p>Konkursy czytelnicze, recytatorskie, wieczory z poezją, czytanie w grupach internatowych książek i czasopism. Zachęcanie do samodzielnej lektury. Włączanie się w ogólnopolskie akcje czytelnicze.</p>
<p>4. Rozwijanie kompetencji informatycznych</p>	<p>Udział w zajęciach komputerowych, korzystanie z komputerów w internecie, zajęcia z robotyki.</p>

ZDROWIE

Cele ogólne	Formy realizacji
-------------	------------------

1. Wyrabianie nawyków aktywnego sposobu spędzania czasu wolnego	Regularne organizowanie wyjść do Parku Orientacji Przestrzennej, prowadzenie różnych zajęć (spacery, gry i zabawy ruchowe)
2. Kształtowanie zdrowego stylu życia	Pogadanki i prelekcje dotyczące zdrowia, spotkania z np. lekarzem, dietetykiem, seksuologiem. Dbałość o higienę i porządek - Konkurs czystości w internacie
3. Utrwalanie nawyków zdrowego żywienia	Propagowanie zdrowego jedzenia (zajęcia kulinarne)

BEZPIECZEŃSTWO

Cele ogólne	Formy realizacji
1. Uświadamianie konieczności troski i dbałości o środowisko	Kontynuowanie segregacji odpadów. Propagowanie racjonalnego zużycia wody, nadzór wychowawców nad czynnościami higienicznymi dzieci i młodzieży.
2. Kształtowanie umiejętności bezpiecznego korzystania z internetu, mediów społecznych	Pogadanki tematyczne. Nadzór wychowawców nad czasem spędzonym przez wychowanków przed komputerem oraz treściami z jakich korzystają uczniowie.

V. Oczekiwane efekty.

RELACJE	KULTURA	ZDROWIE	BEZPIECZEŃSTWO
----------------	----------------	----------------	-----------------------

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma poczucie przynależności do klasy oraz grupy, czuje się w niej dobrze, ma oparcie w swoich wychowawcach • umacnia swoje więzy z koleżankami, kolegami z grupy i klasy oraz z wychowawcami i nauczycielami • dba o poprawność języka, nie używa wulgaryzmów, zachowuje się w sposób społecznie akceptowany • ma realny obraz własnej osoby, dostrzega swoje mocne i słabe strony, potrafi określić swoje możliwości, zdolności, predyspozycje • zna swój adres i datę urodzenia • potrafi się podpisać • ma możliwość zgłoszenia problemów, wysłuchania ogłoszeń, poczucia się współodpowiedzialnym za podejmowane decyzje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jest ciekawy świata, poznaje problemy i sposoby ich rozwiązywania • uwrażliwia się na sztukę • rozwija swoje zainteresowania i uzdolnienia • zna tradycje narodowe i ośrodkowe, bierze udział w ich pielęgnowaniu • ma poczucie przynależności do społeczności lokalnej • regularnie kontaktuje się z domem rodzinnym, umacnia więzi • systematycznie czyta lektury i inne pozycje czytelnicze • wzbogaca swój zasób wiadomości i słownictwo • czyta płynnie i ze zrozumieniem • do swoich działań poznawczych wykorzystuje technologię informacyjną: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czerpie radość z aktywnych form wypoczynku, • jest świadomy znaczenia ruchu w utrzymaniu zdrowia • dba o zdrowie i higienę ciała • wie co jest zdrowe, a co szkodliwe dla człowieka • ma świadomość wpływu odżywiania na zdrowie, • umie się zrelaksować • dba o wygląd oraz miejsce pracy i wypoczynku • utrwała nawyki zdrowego żywienia, zdobywa nowe umiejętności, kształtuje swoje upodobania kulinarne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna własne prawa i obowiązki, przestrzega ich w codziennym życiu • zna i przestrzega zasad bezpieczeństwa • umie dostrzec związek człowieka ze środowiskiem • utrwała zachowania korzystne dla środowiska naturalnego • sprawnie i bezpiecznie korzysta z komputera i Internetu, rozwija swoje zainteresowania informatyczne • zna formy cyberprzemocy i wie jak im przeciwdziałać oraz na nie reagować • ma świadomość pojawiania się nowych zagrożeń w internecie, np. "clickjacking" (porywanie kliknięć)
--	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • sprawdza się w roli przewodniczącego, członka SU. MRI • aktywnie działa na rzecz Szkoły, Internatu, Ośrodka • czuje się odpowiedzialny za efekty swojej pracy • dostrzega potrzeby młodszych i starszych kolegów, udziela im pomocy • ma poczucie własnej wartości • potrafi przeżywać radość z rozwoju i sukcesu swojego i innych • rozwija najlepsze dla siebie strategie uczenia się, planuje swoje działania • aktywnie współdziała w procesie zdobywania wiedzy oraz umiejętności • jest zmotywowany do wysiłku intelektualnego, stara się być rzetelny i pracowity • ma zapewnione warunki do edukacji oraz wszechstronnego rozwoju 	<p>pozyskuje oraz przetwarza informacje</p>		
--	---	--	--

VI. Procedury reagowania w wybranych sytuacjach trudnych.

1. Instrukcja postępowania pracownika Ośrodka wobec ucznia, który stał się **ofiara czynu karalnego**:

Pracownik Ośrodka:

- udziela pierwszej pomocy (przedmedycznej),
- wzywa lekarza pogotowia w przypadku kiedy ofiara doznała poważniejszych obrażeń,
- niezwłoczne powiadamia dyrektora Ośrodka,
- powiadamia rodziców ucznia,
- niezwłoczne wzywa policję,
- ustala okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia oraz zabezpiecza dowody zdarzenia,
- sporządza notatkę służbową i dokonuje wpisu do dokumentacji ucznia.

W przypadku znalezienia na terenie szkoły broni, materiałów wybuchowych, innych niebezpiecznych substancji lub przedmiotów, zapewnia bezpieczeństwo przebywającym na terenie Ośrodka osobom, uniemożliwiając dostęp osób postronnych do tych przedmiotów i wzywa policję – tel. 997 lub 112 .

2. Instrukcja postępowania wobec ucznia – **sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa**:

Pracownik Ośrodka:

- niezwłoczne powiadomienia dyrektora,
- ustala okoliczności czynu w tym ewentualnych świadków zdarzenia i ustala jego przebieg,
- przekazuje sprawcę (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) dyrektorowi psychologowi lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę,
- powiadamia rodziców ucznia – sprawcy,
- niezwłoczne powiadamia policję w przypadku gdy sprawa jest poważna (rozbój, uszkodzenie ciała, itp.), lub sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość nie jest nikomu znana,
- zabezpiecza ewentualne dowody przestępstwa lub przedmioty pochodzących z przestępstwa i przekazuje je policji (np. sprawca rozboju na terenie szkoły używa noża i uciekając porzuca go lub porzuca jakiś przedmiot pochodzący z kradzieży),
- sporządza notatkę służbową i dokonuje wpisu do dokumentów ucznia.

3. Instrukcja postępowania w przypadku, gdy pracownik Ośrodka podejrzewa, że na terenie Ośrodka znajduje się **uczeń pod wpływem alkoholu lub narkotyków**:

- pracownik Ośrodka powiadamia o swoich przypuszczeniach nauczyciela, wychowawcę klasy, psychologa, pedagoga szkolnego oraz dyrektora Ośrodka,
- odizolowanie ucznia od reszty klasy,
- osobiście lub pod opieką innego nauczyciela prowadzi ucznia do pielęgniarki szkolnej,
- zawiadamia o tym fakcie rodziców (prawnych opiekunów), których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły,
- po zdarzeniu sporządza notatkę służbową,
- w przypadku, gdy rodzice (prawni opiekunowie) odmawiają odebrania ucznia, przewiezienia go do placówki służby zdrowia, albo przekazania do dyspozycji policji o całym przebiegu postępowania decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia w porozumieniu z dyrektorem Ośrodka,
- dyrektor Ośrodka zawiadamia Komisariat Policji, gdy rodzice (prawni opiekunowie) ucznia odmawiają przyścia do szkoły, a jest on agresywny lub zagraża swoim zachowaniem innym lub sobie,
- w przypadku stwierdzenia stanu nietrzeźwości policja ma możliwość przewiezienia ucznia do Centrum Redukcji Szkód Wczesnej Interwencji Terapeutycznej - o fakcie zawiadamia rodziców (prawnych opiekunów) oraz sąd rodzinny, jeśli uczeń nie ukończył 18 roku życia,
- spożywanie alkoholu na terenie szkoły przez ucznia, który nie ukończył 18 lat, stanowi wykroczenie w związku z tym dyrektor szkoły jest zobowiązany powiadomić o tym policję.

4. Instrukcja postępowania w przypadku, gdy **podejrzewa się, że uczeń posiada przy sobie narkotyki lub alkohol**:

- pracownik Ośrodka zawiadamia o swoich przypuszczeniach nauczyciela, wychowawcę, psychologa, pedagoga szkolnego oraz dyrektora szkoły, który powiadamia policję,
- pracownik Ośrodka nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukiwania odzieży ani tornistra ucznia - jest to czynność dla policji,
- o swoich spostrzeżeniach dyr. szkoły powiadamia rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawienia się w szkole,

- w przypadku, gdy uczeń, mimo wezwania, odmawia przekazania nauczycielowi substancji i pokazania zawartości tornistra i kieszeni, dyr. szkoły, po wezwaniu rodziców (prawnych opiekunów) wzywa policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znalezioną substancję i zabiera ją do ekspertyzy,
- zaistniałe zdarzenie jest odnotowane w dokumentacji ucznia przez psychologa i pedagoga szkolnego oraz sporządzona zostaje notatka służbowa

5. Instrukcja dotycząca postępowania w przypadku, gdy **pracownik** Ośrodka **znajdzie** na terenie Ośrodka **substancje przypominające narkotyki**:

- pracownik Ośrodka zachowując środki ostrożności zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem, czyli przenosi do gabinetu dyr., do czasu przyjazdu policji, próbuje (o ile to jest możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy,
- powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrektora, psychologa i pedagoga szkolnego,
- sporządzą notatkę służbową dotyczącą zdarzenia
- dyrektor jest zobowiązany wezwać policję
- po przyjeździe policji niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję oraz informacje dotyczące szczegółów zdarzenia

6. Instrukcja postępowania, gdy pracownik Ośrodka zauważy, że **uczeń pali papierosy**:

Pracownik Ośrodka:

- informuje o tym fakcie wychowawcę klasy lub psychologa/ pedagoga,
- wychowawca przekazuje informację o fakcie palenia papierosów przez ucznia rodzicom (prawnym opiekunom),
- psycholog / pedagog przeprowadza rozmowę profilaktyczną – ostrzegawczą z uczniem
- uczeń ponosi konsekwencje zgodnie ze Szkolnym Systemem Oceniania Zachowania,
- sporządza notatkę i dokonuje wpisu do dokumentacji ucznia.

7. Instrukcja postępowania, gdy pracownik Ośrodka podejrzewa, że **uczeń** jest **krzywdzony w domu**:

Pracownik Ośrodka:

- diagnozuje środowisko rodzinne ucznia,
- zgłasza problem psychologowi lub pedagogowi szkolnemu, który dokonuje rozpoznania problemu,
- powiadamia dyrektora Ośrodka,
- pedagog lub psycholog przeprowadza rozmowę z rodzicem dotyczącą np. metod postępowania; konsekwencji prawnych i skutków emocjonalnych dla dziecka,
- kieruje rodzinę do specjalistycznej pomocy np. na terapię do Ośrodka Interwencji Kryzysowej przy TPD;

8. Instrukcja postępowania, gdy pracownik Ośrodka zauważy u ucznia **zachowanie agresywne**:

- pracownik Ośrodka, który zauważy zachowanie agresywne ucznia lub zostanie o nim poinformowany zgłasza ten fakt nauczycielowi, wychowawcy klasy lub psychologowi / pedagogowi,
- informuje o zdarzeniu dyrektora Ośrodka,
- w przypadkach, gdy agresja skierowana jest na przedmioty, które w jej wyniku uległy zniszczeniu, wychowawca (pedagog) wraz z uczniem ustala, w jaki sposób uczeń może naprawić (zminimalizować) efekty swojego działania,
- w przypadku, gdy agresja skierowana jest przeciwko drugiemu człowiekowi wychowawca (pedagog) przeprowadza rozmowę ze sprawcą i ofiarą w celu ustalenia okoliczności zdarzenia, ustala wraz ze sprawcą formę zadośćuczynienia,
- ofiara zajścia zostaje otoczona szczególną opieką psychologa /pedagoga szkolnego i wychowawcy klasy (otrzymuje wsparcie psychologiczne)
- informuje rodziców ofiary o zdarzeniu i możliwości dochodzenia praw poprzez indywidualne zgłoszenie zajścia policji
- informuje rodziców sprawcy o zdarzeniu i podjętych krokach wyjaśniających zajście
- umożliwia sprawcy zajścia wyjaśnienie powodów swego zachowania oraz udziela pełnej informacji dotyczącej jego sytuacji
- Pośrednikami ucznia w sprawie mogą być: wychowawca klasy, rzecznik praw ucznia, psycholog / pedagog szkolny,
- dokonuje w dzienniku lekcyjnym wpisu o zachowaniu agresywnym ucznia,

- sporządza notatkę służbową.

9. Instrukcja postępowania w przypadku **kradzieży lub zniszczenia mienia** szkolnego, prywatnego dokonanego na terenie szkoły:

- o fakcie kradzieży lub zniszczenia bezzwłocznie powiadamiany jest dyrektor Ośrodka,
- dyrektor Ośrodka, po przyjęciu zawiadomienia, może przekazać prowadzenie wyjaśnień innej osobie,
- dyrektor Ośrodka lub wyznaczona przez niego osoba bezzwłocznie zawiadamia rodziców ucznia poszkodowanego, jak i podejrzanego o dokonanie kradzieży lub zniszczenia o podjętych działaniach mających na celu wyjaśnienie sprawy,
- sporządzenie notatki służbowej.

VII. Sposoby ewaluacji programu.

Realizacja Programu Wychowawczo - Profilaktycznego monitorowana będzie na podstawie wpisów dokonywanych w dziennikach szkolnych i internatu, obserwacji zachowań uczniów oraz problemów zgłaszanych zespołowi psychologiczno – pedagogicznemu.

Cele ewaluacji

- uzyskanie informacji o przebiegu realizacji programu,
- sprawdzenie, czy osiągnięte zostały cele programu
- poznanie ewentualnych braków i trudności, które wystąpiły w czasie realizacji programu.

Metody zbierania informacji:

- obserwacja zachowań uczniów,
- rozmowy z uczniami, rodzicami, pracownikami Ośrodka,
- ankiety.

Wnioski z przeprowadzonej ewaluacji będą podstawą do opracowania programu wychowawczo – profilaktycznego na kolejny rok szkolny.

**PROGRAM WYCHOWAWCZO – PROFILAKTYCZNY
DLA
UCZNIÓW ODDZIAŁÓW GIMNAZJALNYCH
Z UMIARKOWANĄ I ZNACZNĄ
NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ**

1. Założenia programu

Program został stworzony w trosce o naszych uczniów. Ze względu na sytuacje, jakie mogą być narażeni nasi podopieczni wychodzimy naprzeciw i chcemy ustrzec od zagrożeń i konsekwencji niewłaściwych zachowań, podjętych decyzji. Celem programu jest eliminacja oraz kompresja czynników zagrażających. Wielozmystowe poznawanie różnych zagadnień wśród uczniów z niepełnosprawnością znaczną i umiarkowaną nie może być pozbawione realizacji istotnych zagadnień szczególnie dla tej grupy młodzieży. Głównym założeniem jest wdrożenie uczniów do troski o własne zdrowie i życie. Ponadto budowanie odpowiednich relacji z innymi, rozpoznawanie czynników chroniących i zagrażających m.in. zdrowiu. Rozwijanie umiejętności społecznie akceptowanych i organizacji czasu wolnego. Program zawiera treści dotyczące seksualności młodzieży, które są przecież tak istotne w okresie dojrzewania.

2. Cele główne i szczegółowe.

Cele główne:

- wdrażanie do budowania odpowiednich relacji społecznych
- kształtowanie umiejętności budowania relacji z innymi
- wdrażanie do troski o własne zdrowie i życie
- rozwijanie umiejętności bezpiecznego poruszania

Cele szczegółowe:

- kształtowanie umiejętności wyrażania swojego zdania i prezentowania siebie
- kształtowanie umiejętności odpowiedniego komunikowania się

- kształtowanie umiejętności bezpiecznego kontaktowania się z innymi,
- kształtowanie postaw negujących podejmowanie zachowań ryzykownych
- dbanie o higienę osobistą i zdrowie
- zapobieganie czynników ryzyka dotyczących uzależnień
- dbanie o prawidłowe spędzanie czasu wolnego
- właściwa postawa wobec seksualności
- dbanie o bezpieczeństwo własne i innych

3. Metody pracy:

- pogadanka
- obserwacja
- spotkanie ze specjalistą
- prezentacja filmu
- pokaz
- psychodrama
- burza mózgów
- ćwiczenia praktyczne
- metody pedagogiki zabawy

4. Formy pracy:

- indywidualna
- grupowa

5. Miejsce realizacji.

Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy dla Dzieci Niewidomych w Owińskach.

6. Czas trwania programu.

Rok szkolny 2016/2017; 2017/2018; 2018/2019

7. Realizatorzy: Wychowawcy klas, pedagog, psycholog.

Adresaci: Uczniowie gimnazjum, klas edukacyjno - terapeutycznych.

8. Treści programu:

I. Relacje społeczne

❖ JAKI JESTEM, JAKA JESTEM

- Prezentacja siebie - słabe i mocne strony
- Budowanie poczucia własnej wartości i samooceny

- Kształtowanie umiejętnego wyrażania swojego zdania; wprowadzenie pojęć empatia i asertywność
- Trening asertywności
- Rozwijanie umiejętności wyrażania emocji;

❖ KOMUNIKACJA

- Nawiązywanie właściwej komunikacji z rówieśnikami
- Aktywne słuchanie
- Krytykowanie i radzenie sobie z krytyką
- Różnice między koleżeństwem a przyjaźnią

❖ BEZPIECZEŃSTWO W KONTAKTACH

- Sposoby nawiązywania relacji z innymi
- Zagrożenia wynikające z kontaktów z młodzieżą i dorosłymi
- Wskazanie prawidłowych kontaktów z innymi ludźmi
- Motywowanie do podejmowania osobistych wyborów i postanowień

❖ ZACHOWANIA RYZYKOWNE

- Nabywanie umiejętności rozwiązywania konfliktów między rówieśniczych
- Eliminowanie wulgaryzmów w mowie potocznej
- Okazywanie szacunku innym
- Kształtowanie odpowiednich nawyków i reakcji wobec agresorów
- Rozwijanie umiejętności obrony przed przemocą
- Umiejętność radzenia sobie z odrzuceniem, z niepowodzeniem oraz z innymi sytuacjami stresującymi
- Nabywanie umiejętności radzenia sobie ze złością, wyrażania złości w akceptowany sposób i radzenia sobie ze złością innych

II. Troska o własne zdrowie i życie

❖ HIGIENA OSOBISTA

- Wdrażanie do systematycznego przestrzegania zasad higieny osobistej
- Troska o zdrowie własne i innych
- Uświadamianie wpływu zanieczyszczenia środowiska na zdrowie
- Higiena okresu dojrzewania

❖ ZDROWIE

- Dbanie o właściwą postawę ciała
- Udzielanie informacji dotyczących zdrowia np. u lekarza
- Określenie bólu jako stanu chorobowego, a nie jako niechęć do wykonywania innych czynności
- Sposoby zapobiegania bólu
- Umiejętność udzielania pierwszej pomocy
- Wdrażanie do korzystania z usług medycznych

- Umiejętność posługiwania się telefonami alarmowymi
- Dobór odpowiedniego ubioru do warunków atmosferycznych
- Umiejętność prośzenia o pomoc innych w sytuacji zagrożenia

❖ UZALEŻNIENIA

- Poznanie zasad bezpiecznego korzystania z telefonu komórkowego, telewizji, komputera, gier komputerowych, internetu
- Poznanie objawów i skutków uzależnienia od alkoholu, nikotyny i dopalaczy oraz leków
- Unikanie zagrożeń związanych z pornografią, prostytutką, molestowaniem seksualnym oraz zagrożeń w sieci

❖ SPĘDZANIE CZASU WOLNEGO

- Różnice między wypoczynkiem czynnym a biernym
- Formy spędzania czasu wolnego
- Aktywność osób niepełnosprawnych
- Wdrożenie do organizacji własnych zajęć w ciągu dnia

❖ SEKSUALNOŚĆ

- Identyfikacja płciowa
- Budowa ciała mężczyzny i kobiety
- Zmiany zachodzące w okresie dojrzewania
- Zapobieganie wczesnej inicjacji seksualnej
- Społecznie akceptowane sposoby zaspokajania potrzeby seksualnej
- Moda na bycie dorosłym
- Sposoby okazywania uczuć
- Zawód miłosny
- Wyznaczanie granic intymności

III. Dbalność o bezpieczeństwo

❖ W SZKOLE

- Bezpieczne poruszanie się na terenie szkoły
- Bezpieczne posługiwanie się sprzętem AGD podczas zajęć kuchenkowych
- Bezpieczne posługiwanie się narzędziami technicznymi
- Bezpieczeństwo podczas przerw międzylekcyjnych
- Odpowiednie reagowanie na sytuacje nietypowe np. pożar

❖ W RUCHU DROGOWYM

- Prawidłowe, bezpieczne poruszanie się po drodze
- Bezpieczne zachowanie w środkach lokomocji
- Znajomość przepisów ruchu drogowego

❖ W ŚRODOWISKU SPOŁECZNO - PRZYRODNICZYM

- Dbanie o bezpieczeństwo swoje i innych
- Unikanie czynników zagrażających zdrowiu i życiu
- Właściwe zachowanie w kontaktach ze zwierzętami

9. Ewaluacja

Weryfikacja programu nastąpi w czerwcu każdego roku szkolnego pod kątem realizacji celów, atrakcyjności treści dla uczniów i ewentualnych trudności. Zamierzamy zbadać czy założone przez nas cele programu zostały osiągnięte oraz czy metody i formy pracy zostały właściwie dobrane. Analizie poddamy wiadomości i zachowania uczniów, zdobyte przez nich umiejętności oraz stopień zainteresowania zajęciami. By ocenić zamierzoną zmianę między poziomem wyjściowym prezentowanym przez uczniów przed rozpoczęciem zajęć, a osiągniętymi umiejętnościami zdobytymi przez nich po zakończeniu zajęć wykorzystamy następujące narzędzia badawcze: karty obserwacyjne zachowań uczniów oraz ankietę skierowaną do uczniów, dotyczącą sposobów rozwiązywania konfliktów z rówieśnikami.

Realizacja programu będzie dokumentowana w dziennikach lekcyjnych oraz rocznych sprawozdaniach wychowawców.

Opracowały: Joanna Krause, Sandra Fabiańska

PROGRAM WYCHOWAWCZO - PROFILAKTYCZNY

DLA

SZKOŁY SPECJALNEJ

PRZYSPOSABIAJĄCEJ DO PRACY

1. Program uwzględnia podejmowanie działań w zakresie wychowawczym i profilaktycznym, w tym działań mających na celu kształtowanie postaw moralnych i patriotycznych, eliminowanie zagrożeń, wzmacnianie właściwych zachowań oraz promowanie zdrowia.
2. Program wychowawczo-profilaktyczny w Szkole Specjalnej Przystosobającej do Pracy to przede wszystkim realizacja treści kształcenia dotyczących:

kształtowania:

- postaw i respektowania norm społecznych
- postaw patriotycznych-szacunku dla tradycji i kultury narodowej oraz regionalnej oraz wpajania miłości ojczyzny oraz poszanowania polskiego dziedzictwa narodowego poprzez poznawanie historii i tradycji narodowych.
- zachowań sprzyjających bezpieczeństwu i zdrowiu
- postaw proekologicznych
- postaw i umiejętności umożliwiających prawidłowe funkcjonowanie w grupie rówieśniczej, współczesnym społeczeństwie i demokratycznym państwie.
oraz
- promowanie zdrowego stylu życia, postaw asertywnych w walce z nałogami (paleniem papierosów, piciem alkoholu, zażywaniem narkotyków i dopalaczy)

wspomagania:

- ucznia w radzeniu sobie z trudnościami zagrażającymi prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu.
- w prawidłowym komunikowaniu się, budowaniu więzi uczuciowych: przyjaźni, szacunku i tolerancji
- w rozwijaniu umiejętności poznawania siebie, określania własnych umiejętności.
- w rozwijaniu umiejętności oceny własnych działań oraz oceny innych.

- w korzystaniu z różnych źródeł informacji.
- w rozwijaniu umiejętności współpracy w grupie i samodzielności.
- w rozwijaniu umiejętności nawiązywania pozytywnych relacji z innymi ludźmi.
- w poznawaniu życia kulturalnego w środowisku lokalnym.
- w poznawaniu historii, kultury i tradycji krajów europejskich.

zapobiegania:

- patologiom społecznym,
- zagrożeniom wynikającym z niewłaściwego korzystania z telefonii komórkowej oraz komputera i Internetu- poznanie możliwości eliminowania tych zagrożeń.
  - poszerzenie wiedzy na temat konsekwencji nadmiernego i niekontrolowanego korzystania z Internetu;
  - powiększanie wiedzy na temat sygnałów świadczących o nadużywaniu gier komputerowych;
  - zapobieganie nałogowemu korzystaniu z gier komputerowych;
- i przeciwdziałania przemocy, cyberprzemocy, agresji słownej i dyskryminacji.

oraz

- rozwijania empatii, umiejętności obserwacji i wrażliwości na innych.
- rozwijania i wpajania właściwych postaw wobec uzależnień
- wskazywania prawidłowych wzorców spędzania czasu wolnego.
- motywowania do udziału w pozaszkolnych formach aktywności fizycznej.
- przygotowania uczniów do odpowiedzialnego wejścia w okres dorosłości.

3. Strategie wychowawczo - profilaktyczne

Cele i zadania programu realizowane będą w oparciu o następujące strategie wychowawczo-profilaktyczne:

- **strategie modelowania** – bycie wzorem, autorytetem dla ucznia, wskazywanie reguł i norm postępowania na lekcji, w szkole, w internacie i w otoczeniu innych ludzi.
- **strategie informacyjne** –dostarczenie informacji na temat celów i treści kształcenia oraz efektów pracy, jasne kryteria oceniania, wskazywanie mocnych i słabych stron ucznia.
- **strategie komunikacyjne** –wyrażanie emocji, inicjowanie dyskusji umożliwiających wyrażanie własnych poglądów, szczerości i otwartości w dyskusji, podejmowanie tematów trudnych, dotyczących jednostki i grupy.

- **strategie współdziałania** – podejmowanie współpracy z uczniem i jego rodzicami, wspólne rozwiązywanie problemów i konfliktów, inspirowanie współpracy między uczniami.
  - **strategie doświadczania** – stwarzanie różnorodnych sytuacji wychowawczych, aktywne i refleksyjne pełnienie ról w klasie i w szkole, dzielenie się efektami własnej pracy z innymi.
  - **strategie alternatyw** – stwarzanie warunków do wyboru różnej aktywności przez ucznia oraz różnych strategii umożliwiających mu korzystanie z własnych zasobów i niwelowanie indywidualnych deficytów.
  - **strategie interwencyjne** – pomoc w identyfikacji i rozwiązywaniu zaistniałych problemów, udzielania wsparcia w sytuacjach trudnych
4. Treści kształcenia w zakresie profilaktyki są dostosowane do potrzeb psychofizycznych i możliwości poznawczych uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym. Dobór tematyki zajęć skierowany jest na opanowanie następujących wiadomości i umiejętności:
- a) poznanie czynników zagrażających zdrowiu oraz sposobów unikania zagrożeń:**
- poznanie budowy człowieka oraz funkcji życiowych ważniejszych organów;
  - poznanie skutków nieprawidłowego odżywiania: otyłość, choroby serca; wątroby, anoreksja, bulimia, alergia, zalety i wady wegetarianizmu;
  - poznanie skutków nieprawidłowego korzystania z urządzeń audiowizualnych, wizualnych, elektronicznych, elektrycznych i gazowych;
  - poznanie skutków: palenia papierosów (uszkodzenie mózgu, wątroby, rak krtani, płuc, uzależnienie), picia alkoholu (uszkodzenie mózgu, wątroby, wycieńczenie organizmu, uzależnienie, zatrucie) zażywania narkotyków (uszkodzenie mózgu, wątroby, wycieńczenie organizmu, zarażenie AIDS, uzależnienie), spożywania niekontrolowanej dawki leków (uzależnienie, zatrucie, śmierć);
  - poznanie skutków nieprzestrzegania zasad higieny osobistej jamy ustnej i skóry: próchnica zębów, choroby skóry: grzybica, świąd, świerzb, wszawica, stany zapalne narządów płciowych, grzybica, gronkowiec, ropienie; choroby brudnych rąk;

- poznanie przyczyn oraz skutków chorób zakaźnych i zatruc pokarmowych (przeterminowane produkty spożywcze, produkty z konserwantami [symbole konserwantów i barwników] niejadalne grzyby);
- poznanie chorób roznoszonych drogą płciową: AIDS, choroby weneryczne: kiła, rzeżączka, grzybica etc;

b) doskonalenie i utrwalenie umiejętności dbania o własne zdrowie:

- utrwalenie zabiegów higieny: jamy ustnej, osobistej; higiena okresu dojrzewania;
- higiena układu wzrokowego, utrwalanie zabiegów higienicznych protezy oka;
- poznanie zasad zdrowego odżywiania, wartości odżywczych i znaczenia owoców, warzyw, nabiału i mięsa dla organizmu człowieka, układanie zdrowego jadłospisu;
- doskonalenie umiejętności doboru odzieży do panujących warunków atmosferycznych, pory roku oraz wykonywanych zajęć: wyrobienie nawyku zakładania stroju ochronnego przed pracą w pracowni gastronomicznej lub kuchni (fartuch, rękawice, nakrycie głowy);
- rozumienie potrzeby przebywania na świeżym powietrzu, wietrzenia pomieszczeń;

c) doskonalenie i utrwalenie umiejętności korzystania z pomocy i usług medycznych lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, a także rozumienie potrzeby wizyt kontrolnych u stomatologa, ginekologa;

d) doskonalenie i utrwalenie umiejętności udzielania pierwszej pomocy:

- wyposażenie apteczki;
- opatrywanie ran z zachowaniem ostrożności- stosowanie gumowych rękawic;
- w trakcie udzielania pomocy poszkodowanej osobie z krwawiącą raną (korzystanie z bandaży, gazy, plastrów do opatrywania rany, wody utlenionej);
- powstrzymanie i tamowanie krwotoku z nosa;
- rozumienie przyczyn poparzenia, odmrożenia;
- radzenie sobie w sytuacji poparzenia, zasłabnięcia, omdlenia, przemarznięcia;
- korzystanie z pomocy pogotowia;

e) rozpoznawanie pierwszych objawów chorobowych i stosowanie zabiegów zaradczych:

- określanie źródła bólu;
  - określanie przyczyn choroby;
  - opis stanu fizycznego organizmu podczas wizyty u lekarza;
  - zachowanie się w przypadku wystąpienia objawów przeziębienia (domowe sposoby radzenia sobie z takim stanem: np.: przygotowanie syropu z cebuli, kanapki z czosnkiem);
  - kształtowanie umiejętności radzenia sobie w chorobie (dawkowanie kropli żołądkowych, syropów innych medykamentów, w tym kropli do oczu);
  - rozumienie istnienia zagrożeń płynących ze strony owadów, kleszczy oraz poznanie sposobów zapobiegania i reagowania na sytuacje ukąszenia, użądlenia;
  - rozpoznawanie objawów stanów alergicznych (wysypka, swędzenie, zaburzenia oddechu, katar itp.);
  - rozumienie potrzeby unikania alergenów przez osoby uczulone;
- f) radzenie sobie w nagłych i trudnych sytuacjach, wymagających podejmowania szybkich decyzji, działań, takich jak:**
- utrata orientacji w przestrzeni, zagubienie się w terenie otwartym (np. na spacerze, w mieście) zamkniętym (np. w hipermarkecie, ośrodku zdrowia);
  - zaśląbnięcie opiekuna, rodzica, osoby bliskiej;
  - zagubienie dokumentów osobistych, rzeczy lub ich kradzież;
  - złe samopoczucie;
  - nagła potrzeba fizjologiczna;
  - spotkanie z obcym zwierzęciem;
- g) kształtowanie umiejętności proszenia o pomoc oraz rozeznania w doborze ludzi, którzy mogliby pomóc w zaistniałych sytuacjach;**
- h) kształtowanie czynnej postawy w zakresie organizacji czasu wolnego, kultury życia rodzinnego oraz uświadomienie konieczności dbania o kondycję fizyczną;**
- i) poznanie różnych form wypoczynku sprzyjających zdrowiu (spacery, wycieczki, zajęcia sportowe);**

j) poznanie uprawnień osób z niepełnosprawnością do korzystania z systemu wsparcia społecznego;

k) poznanie osób i instytucji, do których można zwracać się o pomoc w rozwiązywaniu różnych spraw oraz trybu zwracania się o pomoc (PZN, PFRON, BIZON, MOPS),

- poznanie numerów alarmowych: pogotowia, straży pożarnej, policji i telefonu zaufania;
- poznanie podstawowej dokumentacji usług medycznych;

5. Zagadnienia z wychowania i profilaktyki realizowane są głównie na przedmiotach: „Funkcjonowanie osobiste i społeczne”, zajęcia rozwijające komunikowanie się oraz „Pracownia gastronomiczna” i odbywają się w formie pogadanki, pokazu, projekcji multimedialnej, zajęć plastyczno - technicznych, dram, spotkań z doradcą zawodowym, psychologiem, ze specjalistami profesji medycznych (higienistka, okulista, ginekolog, kosmetyczka, stomatolog).

6. W ramach profilaktyki prowadzone są też działania mające na celu wzmocnienie zdrowia, podnoszenie jakości życia, rehabilitację społeczną i zdrowotną.

7. Ważne miejsce w profilaktyce zajmują działania mające na celu likwidowanie barier architektonicznych i stwarzanie warunków do edukacji z uwzględnieniem wszystkich wymogów sanitarnych, higienicznych oraz zdrowotnych.

opracowała: Iwona Sadowska